librum, ejusque victrici dextra emendatum fuisse, quemadmodum de Evangeliis ante obitum suum ab eo correctis testatur THEGANUS cap. VII, non obscure indicant versiculi in fine positi. Quos tamen si quispiam referre velit ad emendationem, ejus mandato ab alio factam, ut de Bibliorum vulgata versione, ALCUINO commissa, ex SIGEBERTO constat, per me licet. Eorum versiculorum exemplum infra scriptum est.

INCIPIVNT VERSICVLOS (sic)

Codicis hujus ovans volui confringere penna
Spinas quas animo scriptor congessit inerti
Quique legis precibus pro me pulsare tonantem
Digneris, valeas si Xpi vivere regno.

ITEM ALII.

Qui sternit per bella truces fortissimos heros
Rex Carolus nulli cordis fulgore (α) *secundus*
Non passus sentes mendarum serpere libris
En bene correxit studio sublimis in omni.

Versiculis subtexta est hujusmodi epigraphe.

UUINIDARIUS PECCATOR SCRIPSIT ISTUM LIBRUM, AMEN. EXPLICIT LIBER, QUEM DICTAVIT ORIGENIS.

In illis temporibus Xpianus fuit, sed postea depravatum est mens ejus post vana. Sed vos qui legitis non dubitetis legere, quia proficit vobis si re&ine&is. Et orate pro scriptore, si habetis dm̃ adjutorem in die judicii. Sic fiat, fiat, fiat. am̃, am̃, am̃.

Nimiam autem fidem huic subscriptioni habuit Cl. LAMBECIUS, cum de hoc Codice agens Commentar. Tom. VIII. Additam. V. pag. 645. scripsit, eo contineri ORIGENIS explanationem Epistolæ S. PAULI ad Romanos, ab edita tamen diversam. Est enim memoratæ quidem epistolæ, sed ORIGENI a librario perperam adscripta enarratio, alius incerti auctoris, qui centum minime annos post ORIGENEM vixit, ut vel ex principio constat, in quo fit mentio PHOTINI, A. 345, 347, 349. damnati, atque circa A. 376. mortui. Ut ut vero de auctore parum constet, legitur ejusmodi expositio inter AMBROSII Mediolanensis opera a col. 1800. edit. Paris A. 1569. a Benedictinis S. MAURI in appendicem relata. Ejus prologus in hoc Codice sine ulla inscriptione sic incipit: *Principia rerum requirenda sunt, ut notitia earum possit haberi. Tunc demum enim facilius poterit causæ ratio declarari, si ergo epistolæ datæ modum ostenderimus, potest verum videri quod dicimus &c.* Commentarius. *Paulus servus Jhu Xpi. Ex Saulo paulum se dicit, hoc est immutatum, ut quia Saulus inquietudo seu temperatio interpretatur. Hic cum ad fidem Xpi accessit paulum se dicit. . . . . quasi jam quietum, quia pax est fides nostra. Cum enim . . . . temptationes emulationes legis dī servis . . . . ret. post ipse temptationes passus est propter spem . . . . . m ante judaismi amore negaverat servum autem . . . . a Xpi se profitens a lege se exutum ostendit &c.* In editis initium aliter se habet. Finis talis est: *In conclusione Xpm̃ ponit per quem facti & iterum reformati sumus gratia ejus ut mentibus nostris hereat, quia si beneficiorum ejus memores sumus semper nos tuebitur, sicut dicit ecce ego vobiscum sum usque ad consumationem seculi Amen.*

Enarratio hæc continenti scriptura, sine ulla sectione in capita exarata est, & inter complures emendationes & supplementa, quæ partim inter lineas partim ad oram comparent, observatione est digna glossa germanica super dictionem *reciprocam*, quæ textus cap. 1. v. 27. legitur & *reciprocam* mercedem &c. scripta est, videlicet: *uuider uuindende.*

(α) *Sic a prima manu.*

VIII.

Ex historia Austriaca hactenus inedita HENRICI GUNDELFINGII Pars tertia typis a LAMBECIO vulgata cum Appendice de successione Comitum Teriolensium.

MONITUM.

Inerat Libri Comment. secundi Capiti VI. a pag. 465. nota jam de causa. Est cumprimis sub initium fabulis jam explosis referta. Principio Partis secundæ Habsburgicæ originem gentis ad Comites Aventinos *familiæ* Aniciæ Perleoniæ GUNDELFINGIUS *refert; idcirco pro* Aniciana *rursum* opinione *sua prolixe, more suo, heic quoque disserit noster, sed, uti jam ad librum*

bum adnotavi primum, nequaquam ex placitis ſeverioris critices, cujus judicio ceteris GUNDELFINGII *fabellis opinio illa adnumerari debet, uti erudite oſtendit* Cl. ac R. V. MARQUARDUS HERGOTTUS in Genealogia Diplomatica Gentis Habsburgicæ. *Utilius operam & tempus impendit* LAMBECIUS *ejusdem hiſtoriæ Parti tertiæ typis vulgatæ, cum appendice* de ſucceſſione Comitum Teriolenſium. *Poterat Pars illa ſcriptoribus Rer. Auſtriacarum inſeri; & ſane miror, a* Cl. ac Ven. Viro HIERONYMO PEZIO, *poſt alia, ex Commentariis noſtris edita, aut non viſam fuiſſe aut neglectam. Sic autem de illa* LAMBECIUS. (a)

I. QUoniam inter varia illa antiqua monumenta, quorum Capite (1) *primo* hujus Libri *ſecundi* in Diſſertatione de nomine Vrbis *WIENNÆ*, feci mentionem, *Hiſtoria* etiam *Auſtriaca Henrici* cognomine *Gundelfingen* a me citata eſt, eaque hactenus nondum in lucem prodiit, idcirco tam argumenti, quam autoris cauſa neceſſarium arbitror, ut, qualis illa, quantaque fide digna ſit, erudito Orbi paucis hic indicem. Quod jam primum igitur ad *nomen, patriam, ſtatum* & *ætatem* Autoris attinet, notandum eſt, quod in principio Præfationis ad *Sigiſmundum*, primum ejus nominis Archiducem Auſtriæ, ipſe ſe appellat *Heinricum* (2) *Gundelfingen de Conſtantia, Artium Magiſtrum & Eccleſiæ Friburgenſis Cappellanum.* Unde patet, etſi cognominatus fuerit *Gundelfingen*, revera tamen eum non fuiſſe *patria* (3) *Gundelfingenſem*, ſed *Conſtantienſem.* Per *Friburgum* autem, cujus Eccleſiæ fuit *Sacellanus*, non eſt intelligendum *Friburgum Briſigaviæ*, ſed *Friburgum Helvetiæ.* De *tempore* porro, quo Opus illud compoſitum & abſolutum eſt, clariſſimum certiſſimumque extat indicium cum in *Præfatione* ad Archiducem *Sigiſmundum*, quippe quem ibi *Fœderis* illius, quod *Helvetii* A. 1474. contra Ducem Burgundiæ *Carolum Pugnacem* cum variis Principibus, Populis & Civitatibus iniere, *ſplendidiſſimum Jubar* nuncupat, tum in ipſius Operis Parte *tertia*, ſive *ultima*, utpote quæ clauditur narratione duarum graviſſimarum cladium, quibus jam memoratus Burgundiæ Dux *Carolus* ab *Helvetiis* eorumque *Fœderatis* A. 1476. apud (4) *Granſeum* & *Murretum* affectus eſt. Perſuaſiſſimum etiam habeo partim ex ornatu ſcripturæ, partim vero etiam ex aliis variis circumſtantiis, Codicem illius Hiſtoriæ MStum, qui nunc in

(a) *Horum in priori editione epigraphe erat hæc:* CAPUT VI. D. HENRICI GUNDELFINGII Hiſtoria Auſtriaca hactenus inedita, cujus Codex MStus membranaceus, qui in Auguſtiſſima Bibliotheca Cæſarea adſervatur, eſt inter MStos Codices Hiſtoricos Latinos trecenteſimus vigeſimus primus. KOL.

(1) *Vide Com. lib. II. Cap. I. Segment. I, & Cap. V. Segment. II, Col. 51. Quo utroque loco etſi reſpectu cognominis appelletur* Gundelſingenſis, *revera tamen non fuit patria* Gundelſingenſis *ſed* Conſtantienſis.

(2) *Ita ibi ſcriptum eſt, nempe* Gundelfingen, *non autem* Gundelfinger, *uti legitur apud Conradum Geſnerum lib. 1. de Thermis Helveticis, & apud Joan. Jacob. Friſium in Bibliotheca Vniverſali.*

(3) *De duplici* Gundelfingen, *quorum alterum in Circulo* Bavarico, *alterum in Circulo* Suevico *ſitum eſt, vide* Mart. Zeileri *Tractatum de Decem Circulis Imperii Romano-Germanici.*

(4) Granſee & Murten in Wiſlſpurger-gow. *Vid. Joan. Stumpff. Chron. Helvet. lib. 8. c. 14. & 18.*

in *Augustissima Bibliotheca Cæsarea* adservatur, & inter MStos Codices Historicos Latinos est *trecentesimus vigesimus primus*, illum ipsum esse, quem Autor jam memorato A. 1476 Archiduci *Sigismundo* gratulabundus obtulit. Mentio enim fit ibi *Caroli* Ducis Burgundiæ veluti adhuc superstitis; occubuit autem is sequenti anno 1477. in tertio infelici prælio apud *Nansium*. Meminit *Henrici Gundelfingii* & Historiæ ipsius Austriacæ *Wolfgangus Lazius* capite primo libri primi *Commentariorum* suorum *in Genealogiam Austriacam* his verbis: *Henricus Friburgensis quidam Sigismundo Archiduci Chronicon suum dedicavit, quod incipit, Tremulentus aggredior*, &c. Hæc Lazius. At enim vero nec *Friburgo* oriundus fuit *Henricus* ille, sed, ut supra ostendi, (1) *Constantia*, nec ipsum Chronicon ejus incipit *Tremulentus aggredior* &c, sed hæc verba sub finem Præfationis ad Archiducem *Sigismundum* leguntur hoc modo: *Nunc institutum Opusculum, Clarissime Princeps, tremulentus aggredior* &c. Cæterum non placuit *Wolfgango Lazio*, quod etiam in Chronico hoc (2) vetus illa *Alberti Argentinensis* traditio de *Augustissimæ Domus Habsburgo - Austriacæ* Origine, ab antiqua Romana Gente *Anicia Perleonia* derivata, tanquam vera & a Gloriosissimis Principibus Austriacis constanter comprobata, confirmatur. Loco enim antiquæ hujus & veræ traditionis excogitavit tempore *Imp. Maximiliani I. Joannes Stabius* novam aliquam & antea inauditam ejusdem *Augustissimæ Domus Originem*, a *Francorum Regibus* derivatam, quam postea *Hieronymus Gebuillerus*, *Jacobus Manlius* & complures alii, inter quos etiam ipse *Wolfgangus Lazius*, variis licet modis sibi invicem contradicentes, propagarunt, & falsis adinventionibus expoliverunt: qua de re, uti (3) alias promisi, commodiori tempore & loco in *Annalium* meorum *Austriacorum Prolegomenis* accuratius differam. Interim in præsens hic exhibeo *Præfationem* supra memoratæ *Historiæ Henrici Gundelfingii* una cum necessariis quibusdam *Animadversionibus*, quæ partim quidem marginatim appositæ, partim autem eidem subjunctæ sunt.

Serenissimo Illustrissimoque (4) *Sigismundo, Domus Austriæ, Stiriæ, Karinthiæ &c. Principi, Tridentinorumque montium Domino Excellentissimo,* (5) *nostræ Confœderationis Jubari splendidissimo, Heinricus* (6) *Gundelfingen de Constantia, Artium Magister, Ecclesiæ Friburgensis Capellanorum ultimus, humilem obedientiam perscribit, & præsens dedicat Opusculum.*

Cum tuam dignitatem atque Amplitudinem tantam esse existimarem, Magnificentissime Princeps, ut alienum a me esse ducerem, fas esse ad componendum hoc tuæ laudis Opusculum animum appellere, quippe cum nullo

(1) *Hinc etiam a* Raphaële Volaterrano *sub fidem libri XXIII. Antropologiæ recte vocatur* Henricus Constantiensis.

(2) *Vide lib. I. horum Commentariorum de Augustiss. Biblioth. Cæsarea Part. 1. Segment. L.*

(3) *Vide lib. 1. horum Commentar.*

(4) *Obiit is Oeniponti A. 1496. sine liberis, & reliquit hæredem* Imp. Maximilianum I.

(5) *Significatur hic Fœdus illud, quod* Helvetii *A. 1474. cum Archiduce* Sigismundo I, *aliisque variis Principibus, Populis & Civitatibus percusserunt contra Ducem Burgundiæ* Carolum Pugnacem.

(6) *Ita ibi scriptum est, nempe* Gundelfingen, *non autem* Gundelfinger. *Vide supra Col. 730.*

lo exercitato in dicendo ingenio, nullaque scribendi auctoritate præditus sim, qua in te ornando atque extollendo insudare possim, tua tamen clementia, ac singularis humanitas, omnibus nationibus cognita atque perspecta, id effecit, ut te Principem clementissimum, Genere nobilissimum, Justitia fulgentem, probitate refertum, humanitate splendidissimum, qualemcunque hunc conatum meum in malam partem non accepturum esse crederem. Nolo equidem hoc in loco, Princeps Excellentissime, tuas virtutes pertractare; id enim facere neque hominis mediocris, neque parum eruditi esse censeo; sed ejus Oratoris, qui oratoriam facultatem norit, multarumque rerum scientia cæteros antecellat; veruntamen nulla de virtutibus tuis; Integerrime Princeps, vel generosior misericordia, vel admirabilior clementia; nec per aliud propius Deo accedere potes, quam quod salutem confers hominibus, vel dando, si eguerint, vel parcendo, si deliquerint, vel indulgendo, si supplicaverint. Cum enim vincamur a Deo in omni munere, sola clementia est, quæ nos Deo reddit æquales, quæque sedet tua in Serenitate sicut Carbunculus in auro. Quis nempe clementior te? Quis affabilior te? Quis ad gratificandum concurrentes ad tuam Celsitudinem aptior? Quis ad audientiam præbendam benigior? Quis magnificentior? cui (1) *Bajoariæ Principes, Marchiones Badenses ac Comites Wirtenbergenses tanquam familiares serviunt ac obsequuntur, tuaque a Serenitate ceu a pio* (2) *alumno magnifice educantur. Quis te generosior? tuus enim divæ memoriæ* (3) *Genitor* (4) *Dux, tuique Avi, Proavi Abavi, Atavi, &, ut celerius dicam, Majores fuerunt Duces, Reges & Imperatores, terræ Sanctæ Restauratores; quorum* (5) *probitates secutus, virtutibus polles. Quod ad thorum autem attinet Contboralia Regia* (6) *Eleonora, genere Scotica, de antiquissimis* (7) *Bruti Trojani Principis majoribus nata, gaudes; de quorum Trojanorum sanguine &* (8) *tu Princeps Generosissime, tuum genus traxisti. Cujus quidem Bruti, juxta* (9) *Gaufridi Monumetensis, Chronicam Re-*

(1) *Singularis & notabilis locus de educatione nonnullorum* Principum Bajoariæ, Marchionum Badensium & Comitum Wirtenbergensium *in Aula Oenipontana Archiducis* Sigismundi I. *Confirmat hoc* Joannes Stumpffius *Hist. Helvet. lib. 7. cap. 18, ubi scribit, ipsum quidem* Sigismundum *nullos habuisse liberos, (unicus enim filius* Wolfgangus *ex prima uxore* Eleonora *natus, in cunis decessit) educasse tamen & aluisse quoscunque aliorum liberos sibi oblatos.*

(2) Alumnus *improprie pro eo, qui alit. Sic* Plinius *Histor. Natur. lib. 3. cap. 5.* Italiam *appellat* terram omnium terrarum parentem & alumnam: *eodemque sensu* Quintilianus *in Dialogo de Causis corruptæ Eloquentiæ, qui* Tacito *perperam attribuitur,* Eloquentiam *vocat* alumnam licentiæ, quam stulti libertatem vocant.

(3) Fridericus *cognomento* Senior, *qui obiit A. 1439.*

(4) *Notabilis locus, unde patet* Archiducalem *titulum 1476. nondum fuisse in usu.*

(5) Probitas *pro Heroico aliquo facto Equestri Ordini conveniente. Vid. supra Col. 125. 126.*

(6) *Ea fuit filia Regis Scotorum* Jacobi secundi, *obiitque A. 1480.*

(7) *Secundum antiquam, sed fabulosam, traditionem, quam ex* Gualteri *sive* Walteri *Archidiaconi Oxoniensis pervetusta Historia Britannica Britannico sermone conscripta* Gaufridus *sive* Galfridus Monumetensis *in linguam latinam transtulit.*

(8) *Nempe propter Augustissimæ Domus Habsburgo-Austriacæ Originem* Romanam, *cujus fit mentio in principio Partis secundæ ejusdem Chronici. Notissimum autem est,* Romanos *a* Trojanis *fuisse oriundos; quam ob causam etiam a* Lucretio *vocantur* Æneades.

(9) *Is est* Gaufridus *sive* Galfridus *vel* Walfridus, *cognomine* Arturus, Monumetensis, *vel*

Regum Britannicorum, generatio hæc fuit. Adam, Seth, Enos, Caynan, Malaleel, Jareth, Enoch, Mathusale, Lamech, Noë, Japhet, Javan, Cethim, Cyprius, Cretus, Cælius, Saturnus, Jupiter, qui genuit Mercurium & Dardanum; Dardanus genuit Erichtonium, Erichtonius Troem, qui Trojam condidit & genuit Ilum, a quo Troja Ilion vocata; Assaracus frater Ili genuit Capyn, Capys Anchisen, Anchises Æneam, Æneas Ascanium, Ascanius Sylvium, Sylvius Brutum a Bruto omnes Principes Britanniæ, hoc est Scotiæ & Angliæ descenderunt; a quibus tua originata est Conthoralis; quæ utinam prole vireret! Tantæ insuper populorum pulchritudini, Illustrissime Princeps, tantæ regionum amplitudini, tantæ plebium multitudini præes; tam plurimis amicorum sociorum fœderatorum anchoris in hujus vitæ procelsi maris littoribus hæres; ut tu ipse sis, cui Deus & fortuna velis tumentibus aspirarunt. Putemusne, Celsissime Princeps, ullam virtutem esse, quæ Principem, excepta Justitia, magis celebret ipsa clementia? Sint alii duri, sævi, feroces, impii prorsumque feri; e contrario autem sit piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox, & doleat quoties cogitur esse ferox; Cæsaris nempe exemplo, qui, teste Tullio, tantæ fuit clementiæ, ut omnium memoriam teneret præter injuriarum. Clementiam Seneca Neroni suo commendavit, & diligenter de eadem (1) *libros conscripsit. Sed notandum,* (2) *inclementem esse Clementiam, quæ Justitia vacat; eapropter cavendum est Principi,* (3) *ne, dum cupit esse clemens, signetur esse demens, & sua clementia vocetur dementia, & tandem sicut Actæon ille Thebanorum Rex de Domino mutetur in cervum, & suis occurrat canibus lacerandus, & clamare conetur, nec valeat, Actæon ego sum; Dominum cognoscite vestrum, applaudente Ovidio Metamorphoseos libro tertio. Ecce, nonne* (4) *canes tui mordaces, truces, rapaces, propter clemen-*

ut alii, Monemutensis Archidiaconus, qui ut refert Matthæus Paris, *anno Domini 1151 factus est Episcopus Sancti Asaph in Nerwallia, & Historiam Britonum de lingua Britannica transtulit in Latinam. Extat Latinum hoc* Galfridi *Opus, in* duodecim *divisum libros etiam nunc integrum, & ab* Hieronymo Commelino *una cum aliis nonnullis Rerum Britannicarum vetustis Scriptoribus Heidelbergæ Anno 1587. editum est in folio. Multa quidem in eo Opere reperiuntur fabulosa, non tamen ab ipso* Galfrido, *sed ab aliis antiquioribus Scriptoribus Britannicis confecta; quæ ipse tantum ex Britannico sermone in Latinum transtulit.* Sex *priores illius Historiæ libros, omissis, quæ fabulosa videbantur, redegit in Epitomen* Ponticus Virunnius, *patria Tarvisinus, in gratiam* Badoeræ *clarissimæ Venetorum Familiæ, a Britannis olim oriundæ, Extat etiam hæc Epitome in jam memorato Commeliniano Britannicarum Rerum Syntagmate. Plura de* Galfrido Monumetensi & Pontico Virunnio *vide sis apud Ger. Joan. Vossium de Historicis Latin. lib. 2. cap. 52. & lib. 3. cap. 8.*

(1) *Eorum* duo *etiam nunc extant, sed* posterior *in fine est mutilus.*

(2) Inclemens clementia *per implicationem contractionis dicitur, quemadmodum apud Ovidium* injustum jus, *apud Lucretium* mors immortalis. *apud Horatium* insaniens sapientia & discors concordia, *apud* Manilium discordia concors, *apud Ciceronem* innuptæ nuptiæ, *apud Apulejum* inordinatus ordo & fine pretio pretiosa domus; *apud Plinium juniorem* otiosa occupatio, inæqualis æqualitas, literæ illiteratissimæ, & *apud alios alius ejus generis rationum loquendi innumerus fere numerus.*

(3) *Vide libellum supra Col. 32. a me citatum, cui titulus* Princeps in Compendio, *Puncto quarto, cujus lemma,* De Justitia & Clementia Principis.

(4) *Notabilis locus. Hoc enim respectu etiam duo fratres* Heinricus & Hadmarus de Chuenring *sive* Kunring *propter sævam & crudelem rebellionem, quo naturalem Dominum suum* Fridericum Bellicosum, *ultimum ex Babenbergensi familia Austriæ Ducem, infestarunt,* Canes *cognominati sunt, ut testatur Joan. Cuspin. in sua Austria.*

clementiam, mansuetudinem & bonitatem tuam, (putabant enim te, aut majores tuos, cervum, seu potius servum,) miris modis te momorderunt, truncarunt, laniarunt, adeo usque ut ipsorum latratibus oppida, villas, castra sibi ipsis usurparint, vel aliis eas sub fænore implicuerint? Tu, o integerrime Princeps, omnes simul virtutes amplectens, nonnullos dinosceris vicisse pietate, clementia, fortitudine, justitia, magnanimitate Ducali dignitati conveniente. Sine sanguine & purum a cæde super omnium priscorum tuum cuncti gloriantur gubernamen. Quapropter omnium horum causa necessarium videtur mihi, præclarissimæ Originis tuæ Historiam ex (1) *aliis Chronographis conscribenti, te primitus alloqui. Cui namque potius Opusculum hoc adscribam, tuorum Majorum Genealogiam ac gubernamina narraturus, & quæ circa eorum Principatus provenerunt, vel per quantas ipsi transeuntes tempestates, ad tuos, Parentumque tuorum portus accesserint? Sane ut tuorum Parentum Originem limpidius in nonnulla redigerem* (2) *Epitomata,* (3) *Librum Augustalem Francisci Petrarchæ ut perspicerem perutile fuit; nec non* (4) *Jordani Gottici Chronicam apprime utilem, de sæva Gottorum* (5) *irruptione in Vrbem totamque Italiam pertractantem, qua Romanorum Nobilitas ferme in nihilum redacta extitit, præter paucos, qui ad Alpium juga evasere: etiam* (6) *Hermanni Contracti Comitis de Veringen & Sulgow &* (7) *Augustensis Canonici Chronographiam;* (8) *Ottonis Frisingensis Episcopi, qui S. Leopoldi Marchionis Austriæ fuit filius, Historiam de duabus Civitatibus Augustinum imitando dilucidantem; & non-*

(1) *Quæcunque ergo in hoc Chronico fabulosa sunt, uti paulo post pluribus demonstrabitur, ea non ipse primus confinxit, sed tantum ex aliis vetustioribus Chronicis descripsit.*

(2) Epitoma epitomatis *barbare pro* Epitome epitomes.

(3) *Locus singularis de* Libro Augustali Francisci Petrarchæ. *Minime autem dubium est, quin significetur* Benevenuti de Rambaldis, *patria* Imolensis, *liber de Imperatoribus Romanis, qui* Augustalis *inscribitur, & cum* Francisci Petrarchæ *Operibus conjunctim impressus est Basileæ A. 1496. & Venetiis A. 1501. in folio.*

(4) Jordanus *hic idem est atque* Jornandes, *cujus extat liber de Origine & rebus gestis* Getarum *sive* Gothorum. *Claruit sub* Imp. Justiniano I. *sive* Magno. *Vide Com. lib. II. cap. II: item Voss. de Histor. Latin. lib. 2. cap. 20. A* Raphaële Volaterrano *sub finem libri XXIII. Antropologiæ perperam vocatur* Jordanes Osnaburgius.

(5) *Vide Jornand. de rebus Geticis cap. 29, 30, 31. Notandum etiam est capite sexagesimo sive ultimo ejusdem libri egregium extare testimonium de* Gente Anicia, *unde Principes Habsburgo-Austriaci oriundi sunt.*

(6) *Vide Com. l. II. c. I. & Voss. de Histor. Latin. lib. 2 cap. 44. Fuit is* Wolferadi *Comitis Veringensis in Suevia filius, membrisque prorsus contractus, unde &* Contracti *cognomen accepit. Notabile autem est, quod hic non solum appelletur* Comes de Veringen, *verum enim* de Sulgow; *pro quo apud Raph. Volaterranum sub finem libri XXIII. Anthropologiæ legitur* de Sulgon. Sulgow *enim vel* Sulgon *oppidulum est* Sueviæ, *duobus circiter milliaribus a* Biberaco *situm, quod, uti ex hoc* Henrici Gundelfingii *loco apparet, ad Comites* Veringenses *pertinuit.*

(7) *Locus singularis & notabilis de* Hermanno Contracto, *quod is fuerit* Canonicus Augustæ Vindelicorum. *Ipse enim* Hermannus *in Chronico suo ad ann. 1049 & 1053 testatur se fuisse* Augiæ majoris monachum. *Quamobrem suspicandum videtur, annon hic pro* Augustensis Canonici *legendum sit* Augiensis Monachi. *Certissimum autem est errare* Joannem Trithemium, *tum eum in Catalogo Illustrium Virorum Germaniæ appellet* monachum Cœnobii S. Galli.

(8) *Vid. Voss. de Historicis Latin. Lib. 2. cap. 53. & Proœm. ipsius Ottonis ad Singrimum.*

nonnullam (1) *Matthæi Chronicam, ex qua primorum Austriæ Ducum ac Principium Originem collegi, ac etiam alios rerum gestarum particularium narratores. Age nunc omnem virtutem habens, & præcipue Pietatem, quam esse Sapientiæ principium sermo divinus docet, suscipe a me hæc tuorum Majorum gesta, & examina, tuæque Integritatis adjectiones & detractiones adhibens, tuis laboribus ea purga. Procedit autem hæc mea conscriptio per tria Epitomata.* (2) *Primum autem continebit primorum Austriæ Principum gubernamen ac originem a primi Marchionis Abrahæ gentilis temporibus ad usque vacationis, quo Austria Imperio Romano vacaverat, tempus; etiam magnam Principum ac nominis mutabilitatem hoc ipsum complecti videbitur Epitoma. Secundum Illustrium Comitum* (3) *Aventini montis, id est* (4) *Avensberg dictorum, e quibus tuum videris traxisse sanguinem, Rudolfi videlicet & Alberchti Illustrissimorum Regum, primorumque tuæ Originis, in* (5) *Orientali Marchia, Principum, ac præcedentium subsequentiumque Comitum Genealogiam explanat & dilucidat. Tertium vero Clarissimo tuo Apici dedicavi, quem Deus sempiterne custodiat magnanimitate inconvertibili hostibus prævalentem, & habentem sub pedibus universos hostes, & ad filiorum filios pium gubernamen dirigentem, annuente Christo in sæculorum sæcula benedicto, Amen. Nunc, institutum Opusculum, Clarissime Princeps, tremulentus aggredior, & satis ac satis parvo cum navigio magnum & spatiosum mare, tuas præsertim exquisitas extollendo laudes, perhorresco. Sed cælesti opus est munere. Manibus igitur ad Cœlum erectis Divinum invoco Numen juxta Imperatorem Justinianum C. de Offic. Præfect. Prætor. Affricæ:* (6) *Ad omnia consilia omnesque actus in nomine Domini nostri Jesu Christi progredimur. Vnde & apud Persium* (7) *legitur: Vatibus hic mos est, centum sibi poscere voces, centum ora, & linguas optare in carmina centum. Ideo Deum totius Opusculi Autorem ac Præsulem constituto, ad quem humiles nunc porrigo preces, & cum Salomone dico: Da mihi Domine Sedium tuarum Assistricem Sapientiam, ut hoc Opusculum bene incipere, melius mediare, & optime ac feliciter finire valeam, ad tui laudem & gloriam sempiternam, Amen.*

III. Hucusque *Henrici Gundelfingii* ad Archiducem *Sigismundum* Præfatio

(1) *Diversus is est a* Matthæo a Mareschalco de Pappenheim, J. V. D. & Canonico Augustensi *sive* Augustano, *cujus Excerpta ex antiquis Chronicis* Australi *sive* Austriaco & Augustensi *sive* Augustano *extant Tomo primo Scriptorum rerum Germanicarum a* Marquardo Frehero *editorum a pag. 311. usq; ad pag. 357*

(2) *Tota hæc* prima Epitome *fabulosa est, & mera continet absurda ac nugatoria figmenta, exceptis tantum* tribus *ultimis foliis, & ne iis quidem integris. Qua de re vide paulo post plura, quæ hic in margine propter angustiam loci non possunt apponi.*

(3) *Certum quidem est,* Familiæ Aniciæ Perleoniæ *unde Principes* Habsburgo-Austriaci *oriundi sunt, sedem & domicilium fuisse Romæ* in Monte Aventino, *propterea tamen non est nomen* Habsburg *mutandum in* Avensberg.

(4) Avensberg *pro* Aventinsberg. *Non est autem hoc nomen confundendum cum* Abensperg *urbe Bavariæ, quæ in antiquo* Antonini *Itinerario & Notitia Imperii vocatur* Abusina. *Patria hæc fuit* Joannis *Annalium Bojorum Scriptoris, qui, cum se latine debuisset cognominare* Abusinensem, *maluit tamen falso uti cognomine* Aventini.

(5) Orientalis Marchia *pro* Austria.

(6) *Vide Codic. Justin. lib. 1. tit. 27. leg. 2. cujus principium:* In nomine Domini nostri Jesu Christi ad omnia consilia omnesque actus semper progredimur, *&c.*

(7) *In principio Satyræ* quintæ.

ſatio dedicatoria in *totum* Chronicon. Cæterum quod ad *primam* ejus Epitomen ſive Partem attinet, notandum eſt, eam, etſi variis *Inſignibus gentilitiis* inauratis & argentatis elegantiſſime ornata ſit, publicatione tamen indignam eſſe, quoniam exceptis *tribus* ultimis foliis, & ne iis quidem *integris*, meras continet abſurdas fabulas & nugatoria figmenta de primo Auſtriæ Marchione *Abrahamo*, ejusque *ſucceſſoribus* partim *gentilibus*, partim *Judæis*, partim *Chriſtianis*, nempe *Achaim*, *Raban*, *Leptan*, *Nynter*, *Lynal*, *Peyna*, *Zawan*, aliiſque compluribus; nec non de variis *Auſtriæ* antiquis *nominibus*, videlicet *Judæiſapta*, *Arratim*, *Sauritz*, *Sannaas*, *Pannaas*, *Tantanyo*, *Mictanaws*, *Fannaw*, *Auarata*, *Fila*, *Raraſama*, *Corrodancia*, & *Auara*. Principum futiliſſimæ iſtius narrationis, hoc eſt: *Primorum Marchiæ Orientalis Principum Chronographiam, quantum ad primum Epitoma, proſequar Matthæi cujuſdam, qui hanc ipſam conſcripſit Chronicam, ſtylum ac calamum parum immutando Anno diluvii octingenteſimo decimo, qui erat trecenteſimus triceſimus tertius ante Abraham Patriarcham, circa initium reginiminis Beli, primi Aſſyriorum Regni Principis vel Imperatoris, partibus in tranſmarinis, quæ* (1) *Ammirationis terra vocitatur, nonnullus extiterat Dominus Sathan nomine, in Alienigenarum terra potens ac prædives: cujus temporibus quidam* (2) *militaris nomine Abraham. Hic uxorem duxit Suſannam filiam Domini Terromant dicti anno diluvii 824. natam. Genuit autem Abraham in Ammirationis Terra ex Suſanna filium Achaym, & alterum nomine Balym, & filiam nomine Dentarim. Exortis vero quibuſdam ſimultatibus inter Abraham de Themonaria & inter Dominum ſuum Sathanem de terra Alienigenarum ſuper quibuſdam poſſeſſionibus, victus fuit & expulſus Abraham de terra illa Ammirationis, ſoluſque aufugit & pauper. Aſcendens ripam fluminis Danubii, tandem venit in terram quandam fertilem ac feracem, paſcuiſque uberrimam; quæ Provincia a quodam Judæo dicta fuit Judæiſapta, tametſi ab eodem Judæo nondum fuerit poſſeſſa. In tali plaga Abraham exulans, & quærens ſibi manſionem facere, tandemque inveniens locum ſibi gratum, ædificavit ſibi domicilium, vocans illud Aureatim, quod nunc Stockarow dicitur; impoſuitque ſibi Abraham nomen & titulum*, ABRAHAM PAGANUS MARCHIO DE JVDÆISAPTA. *Venit autem in terram Judæiſaptam anno Diluvii 850. duodecima die menſis Junii; habuit autem diſtantiam ab Aureatim uſque ad loca hominum habitabilia ſeptuaginta milliaria Alemannica.*

Arma Abrahæ. Arma uxoris ſuæ. Arma Auſtriæ terræ. Videns autem Abraham Marchionatum ſuum Judæiſaptam fertilem, bonam & feracem terram eſſe, complacuit ſibi eam inhabitare. Regreſſus igitur eſt in Ammirationis terram, & eduxit inde uxorem ſuam Suſannam, & ſeniorem filium ſuum Achaym, & venit in terram Judæiſaptam tribus annis peractis, & inhabitavit Civitatem Aureatim, colens

(1) Ammirationis *pro* Admirationis.
(2) *Militaris*, Ritterlich, *vel* Rittermeſſig.

Vide ſupra Col. 75. in Nota 1.

colens ipse & uxor & filius eorum idola more paganorum. Genuit autem Abraham ex Susanna uxore sua in Marchionatu suo Judæisapta filiam nomine Bembecka, quam tradidit cuidam nobili in uxorem. Dominabatur autem Abraham in Judæisapta triginta annos, & uxor sua Susanna novendecim annos, & ambo sepulti sunt in Civitate sua Aureatim, quæ nunc Stokarowe nuncupatur. Successit autem Abrahæ filius Achaym, appellando Arratim, quod prius Judæisapta vocitabatur, ferens arma terræ suæ, sicuti & pater suus. Accepit antem Marchio Achaym uxorem filiam cujusdam Comitis Vngariæ Räctan dictam nomine Namyaym, &c. Sed ohe; jam satis est: piget enim me ac pudet plures adeo absurdas fabulas adscribere. Notandum autem est, ipsum *Henricum Gundelfingium* illa fabularum monstra non confinxisse, sed ea tantum nimis credule descripsisse ex alio quodam cujusdam (1) *Matthæi* Chronico, uti testatur tam in *Præfatione dedicatoria*, quam in jam citato *primæ* Partis *exordio*. Meminit ejusdem *Chronici* fabulosi, cujus fidem *Henricus Gundelfingius* perperam secutus est, sed sine *Matthæi* nomine, *Joannes Cuspinianus* in *Austria* sua his verbis: *Marchionatus Austriæ initium ad annussim nunc scribere perquam difficile est ob ejus seculi Scriptorum penuriam. Nec enim (2) nugatori illi nugacissimo & simul perditissimo, qui Austriæ Chronica scribens, Judæisaptam in exordio appellat, aures sunt adhibendæ; in quo sunt tot nugæ, quot verba. Quem etiam Pius ille Sylvius, Friderici Cæsaris olim a secretis, in Opere illo imperfecto, cui titulum fecit* AVSTRIA, *satis superque confutavit & mendacii coarguit, ineptissimum ipsum sycophantam & nebulonem stupidissimum nuncupans.* Hæc *Cuspinianus.* Locus autem *Æneæ Sylvii* sive Summi Pontificis *Pii II*, quem ex ipsius *Opere Historiæ Austriacæ imperfecto* allegat, extat in duobus *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Codicibus propria ipsius Æneæ Sylvii manu exaratis*, sed utrobique, ut in imperfectarum compositionum adversariis fieri solet, multis lituris refertus, incipitque his verbis: *Terram Austriam qui primi coluerint quærenti mihi jam pridem,* (3) *nihil oblatum est, quod dignum fide videretur. Venit autem in manus Historia, quam vocant* (4) *Austrialem, sermone Theutonico edita, inepta mendaxque & ab homine composita, in quo malignitatis an stultitiæ plus fuerit, non facile judices. Cum res legeris nulla ratione cohærentes, dices hominem nihil habuisse pensi,* (5) *qui adeo manifesta mendacia fidem inventura putaverit. Cum rursus ex historiis receptis Imperatorum ac Pontificum pleraque decerpta & Operi suo inserta compereris, rusticanam quandam hominis calliditatem deprehendes, qui veris nonnullis ante oculos injectis, legentium tenere animos arbitratus est, ne de soliditate reliquarum rerum inqui-*

(1) *Diversus is est a* Matthæo Marescalco de Pappenheim, *cujus Excerpta ex Chronico Australi a Marqu. Frehero edita sunt Tomo 1. Scriptor. Rer. Germanicarum. Vid. etiam supra Col. 739.*

(2) *Simile de eodem Opere eademque narratione judicium extat apud Wolfgang. Lazium in principio libri primi de Migrationibus Gentium.*

(3) *In altero Codice MSto legitur:* Nihil certi constare potuit.

(4) *In alt. Cod. legitur* Australicam.

(5) *In alt. Codice legitur:* qui tam manifesta mendacia sibi credi putaverit.

inquirerent. Neque deceptus est apud (1) *Austriales, qui hanc veluti sacram Historiam venerantur,* (2) *in qua suam originem vetustissimam legunt: sic enim se claros laudatosque putant. Sed minime illi commendare Austriales in animo fuit; quorum progenitores sive idolorum cultores, sive Judæos fuisse commemorat, ac eorum turpissima facta referens, nihil unquam illustre ab illis gestum tradit; ut qui Gentem Austrialem, suo fortasse tempore vitiis servientem, suis majoribus similem ostendere voluit.* (3) *At mentienti majori opus est artificio, quam vera tradenti. Noster assellus bipes neque tempora neque loca suo contexit ordine, finxit nesciens fingere. Ninis imperitum esse oportet, quem sua mendacia fallant. Narrat autem homo insulsus, fuisse trans mare in terra Ammirationis Comitem Alienigenarum nomine Sathan, cui Abraham Theomanariensis servierit, huic autem uxorem fuisse Susannam filiam Domini Terremantiæ* (4) &c. Hæc *Æneas Sylvius.* Unde, quod maxime observatu dignum est, patet, *Matthæum* illum, a quo *Henricus Gundelfingius* primam Chronici sui partem mutuatus est, ineptissimum illud & impudentissimum figmentum de antiquissimo Austriæ Marchione *Abrahamo* ejusque successoribus *non latine* scripsisse, sed *germanice.* Reperi enim inter *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* Codices MStos, nullis adhuc certis numeris notatos, exemplaria (5) *duo* antiqui cujusdam Chronici Austriæ *germanice* compositi, quod itidem ac Henrici Gundelfingii Chronicon a fictitio illo *Abrahamo* primo Marchione *Judæisaptæ* incipit, & de successoribus ipsius partim gentilibus partim Judæis, easdem continet fabulas, quæ jam citato loco ab *Æenea Sylvio* justissima cum indignatione exploduntur. Quare hoc illud ipsum credi posset Chronicon *germanicum,* quod *Æneas Sylvius* vidit, nisi ipse ejus *Compilator* testaretur, se quoque istam narrationem ex *alio* quodam Chronico *vetustiori* & *majori abbreviate* excerpsisse. Tituli quippe generalis verba sunt hæc: *Wie lang das sey, daz der erste mensch in das Land Osterreich kam, und wie derselb und all sein nachkommen untz auf die zeit gehaissen habent, und wieviel ir aller ist gewesen, und wie mannigen namen das Land zu Osterreich gehabt hat, und wie oft sich des Lands wappen verkert haben, und von wan der Fürsten weib geporn sein, und was wappen ir väter gefürt haben, und wo die al begraben sind. Das ist alles ausgezogen aus der grossen Kroniken, so man allerkurtzlichst hat mügen.* Principium autem ita se habet: *Es was gesessen in dem Land uber mer, das da haist Terra Ammirationis Graf Sathan von Alligenorum, under*

(1) *In alt. Cod. legitur* Australes. *Sunt autem iidem atque* Austriaci.

(2) *In alt. Cod. legitur,* quia se laudatos de generis vetustate censent.

(3) *In altero Codice legitur:* Sed nescivit homo, quod mendaci majori artificio, quam verum dicenti opus est.

(4) *Cætera propter nimiam prolixitatem hic omitto, & integræ istius Operis editioni reservo.*

(5) *Extat etiam ibidem* tertium *ejusdem farinæ & æque fabulosum* MStum Chronicon Austriæ germanicum, *in folio, sed recentius: utpote in principio hujus seculi sub* Imp. Rudolpho II. *compositum, & quidem ab indoctissimo imperitissimoque homine, qui se appellat* Joannem Raschium Pechlariensem.

under dem ward geporn ein rittermessig man, der hies Abraham von Theomaria, &c. Hinc ergo, ut dixi, elucet, ne hujus quidem Chronici germanici abbreviati Compilatorem monstrosas illas fabulas primo confinxisse, sed eas tantum de alio quodam *vetustiori* & *majori* Chronico descripsisse. Vixit autem germanici hujus Chronici *minoris* sive *abbreviati* Compilator sub Archiduce Austriæ *Alberto III*, cognomine cum *Trica*, uti apparet ex amplissimo elogio, quo claudit narrationem mortis ipsius, quæ in annum Christi 1395 incidit: quo quidem loco etiam hoc notabile est, quod memorat, se de ejusdem Principis *obitu* & *sepultura* etiam *Latinam* scripsisse *Epistolam*. Cum igitur, ut supra indicavi sine ulla controversia certo constet, quæ ab *Henrico Gundelfingio* parte *prima* Chronici Austriaci narrantur de primo Austriæ Marchione *Abrahamo* ejusque successoribus usque ad *Familiam Babenbergensem*, nec non de variis *Austriæ* antiquis nominibus, ea omnia adeo falsa & insulsa esse, ut propter manifestissimam absurditatem refutatione ulla indigna sint, cumque insuper, ut itidem demonstravi, pateat, nec ipsum *Henricum Gundelfingium* ineptissimas illas fabulas *primum* confinxisse, nec eundem *solum* nimia & merito reprehendenda credulitate iis habuisse fidem, easque aliunde desumptas Chronico suo inseruisse, sed jam ante ætatem Archiducis *Alberti III*, cognomine cum *Trica*, qui A. 1395 obiit, stolidissimum illud figmentum literis fuisse mandatum, & pro vera narratione traditum posteris, hinc minime dubito, quin fingendi tam enormis mendacii occasionem præbuerint *vetustæ sepulchrorum Inscriptiones* partim *Romanæ*, partim *Judaicæ*, in Austria olim repertæ; cujusmodi sunt, illæ, quæ extant apud *Wolfgangum Lazium* in fine Libri primi de Migrationibus Gentium, Libro duodecimo Commentariorum de Republica Romana in exteris Provinciis constituta, Libro primo & secundo Rerum (1) Wiennensium, & in Explicatione veterum Inscriptionum Wiennæ erutarum, separatim edita. Qua quidem de re alias commodior se offeret differendi locus: interim nunc pergo ad *secundam* Historiæ Austriacæ Henrici Gundelfingii Partem sive Epitomen.

Ea autem incipit hoc modo: *Secundum Epitoma Illustrium* (2) *Comitum Aventinorum tuo ingenio, Præcelse* (3) *Princeps, relinquo, qui tui* (4) *Originem tuorumque Prædecessorum gesta, ac magnalia* (5) *prioribus ex Chronographis melius novisti. Eapropter eorum scribendo magnalia manum retrabo, cum omnibus in Historiis non exigua cum opera, vigilantia ac lucubratione dilucidata ac deprompta sint. Eorum tamen successionem brevibus incultisque explicabo verbis.* (6) *Relegatis ac deportatis ob*

(1) *Vide etiam* Henrici Abermanni *Appendicem Annotationum ad Wolfg. Lazii Historiam Wiennæ in germanicum sermonem translatam.*

(2) *Hoc est, Principium Habsburgo-Austriacorum, qui a* Comitibus Aventinis Familiæ Aniciæ Perleoniæ *oriundi sunt.*

(3) *Intelligitur Archidux Austriæ* Sigismundus I. *Vide supra Col. 732.*

(4) *Nempe* Anicianam.

(5) *Hoc est* vetustioribus; *nempe* Vlrico Krigio, Alberto Argentinensi & *aliis.*

(5) *Per* relegationem & deportationem *non est hic intelligenda interdictio Vrbis per legitimam sententiam judicialem, sed injusta ex Vrbe expulsio per vim & tumultum propter* defensionem Ecclesiæ Romanæ *contra Hæresiarcham* Arnaldum de Brixia *ejusque sectatores, Summo Pontifici in Vrbe Roma rebellantes. Vid.*

ob potentis Senatoris trucidationem (1) *olim duobus* (2) *fratribus præclaræ Romanorum* (3) *Familiæ Petri Leonis dictæ de Aventino monte, a*(4) *Julii Cæsaris, valentissimi omnium Principis, qui in vigore animi non habuit parem nec ante se nec post se, Familia descendentibus, ipsisque ad Alpium juga venientibus, ubi* (5) *nunc Castrum* (6) *Habsburg Lucernensem circa lacum collocatum cernitur. Senior adeptus est prædia & possessiones, Junior autem ingentia vasallorum dominia; de quibus* (7) *posteri descenderunt Comites.* Hucusque principium *secundæ* Partis Chronici Austriaci *Henrici Gundelfingii.* Ubi præter ea, quæ jam in margine apposita sunt, *primo* notandum est, quamvis ea, quæ in præcedenti Parte *prima* de primo Marchione Austriæ *Abrahamo* ejusque successoribus usque ad Familiam *Babenbergensem* narrantur, sine ullo dubio falsa sint, propterea tamen *totum* illud Chronicon non esse aspernandum & rejiciendum, nec demendam esse fidem iis rebus, quæ in eodem *veræ* sunt, cum sub *finem* jam memoratæ Partis *primæ*, ubi agitur de Marchionibus & Ducibus Austriæ ex Familia *Babenbergensi*, tum præcipue in *duabus* Partibus sequentibus, ubi recensetur Principum Austriacorum ex Familia *Habsburgensi* oriundorum successio ab *Imp. Rudolpho I.* usque ad Archiducem *Sigismundum I,* eorumque Origo recte derivatur a *Comitibus Aventinis Familiæ Aniciæ Perleoniæ*, quæ apud Romanos olim celeberrima potentissimaque fuit, & in monte *Aventino* sedem suam ac domicilium habuit. Notandum *secundo* est, *Henricum Gundelfingium* testari, se illam Principum Habsburgo-Austriacorum Originem hausisse ex aliis *prioribus*, hoc est, *vetustioribus* Chronographis, eamque *Sigismundo* Archiduci melius magisque fuisse cognitam, quam ut ulla indigeret probatione vel ullo elogio. Per *priores*, tum inprimis *Vlricus Krigius* Nobilis Tigurinus, cujus Chronicon, tempore *Imp. Rudolphi I.* compositum, sed hactenus beneficio typographiæ nondum divulgatum, citatur a *Joanne Stumpffio* Historiæ

Otton. Frising. de reb. gest. Imp. Frid. I. lib. 1. cap. 27. 28.

(1) *Nempe anno Christi 1144. Vide Card. Baron. Annal. Eccles. Tom. XII.*

(2) Rudolpho & Alberto *filiis* Leonis maximi Anicii Perleonii, *qui A. 1162 obiit, & præ foribus Ecclesiæ* S. Alexii *in monte* Aventino *sepultus est, ubi etiam nunc ipsius extat* Epitaphium.

(3) *Familia hæc* Petri Leonis, *quæ alias etiam* Perleonum & Perleonia *dicitur, pertinuit ad antiquissimam potentissimamque Gentem* Aniciam. *Vide Abb. Seifridi Arbor. Anician. lib. 1. cap. 13.*

(4) *Nempe quoniam* Anicia Gens *æque ac* Julia *creditur oriunda ab* Ænea. *Vid. Abb. Seifridi Arbor. Anician. lib. 2. cap, 7. & 8.*

(5) Nunc *pro* etiam nunc.

(6) *Castrum hoc fuit multo ante conditum, quam duo fratres* Anicii Perleonii *Roma transmigrarunt in Helvetiam. Eorum autem* Junior, *nempe* Albertus, *cognomine* Dives, *nactus est ejusdem Castri possessionem per matrimonium cum filia* Werneri *ultimi Comitis Altenburgensis & Habsburgensis, cujus obitu & masculæ prolis defectu* Prima *illa sive* Antiqua *Comitum Habsburgensium Familia desiit.*

(7) *Per* posteros Comites *intelligitur hic* Secunda *sive* Nova *Comitum Habsburgensium Familia, nempe* Anicia Perleonia, *quæ successit in locum prioris illius* Vindonissensis *sive* Altenburgicæ, *quæ per obitum* Werneri & *defectum masculæ prolis desierat. Item testatur* Albertus Argentinensis, *dum ait ex duobus istis fratribus, videlicet* Aniciis Perleoniis, *omnes de Habsburg* POSTEA *processisse. Vide Abbatis Seifridi Arbor. Annician. lib. 1. cap. 12.*

ſtotiæ Helveticæ libro ſeptimo, capite duodecimo, & *Magiſter Albertus Argentinenſis*, qui a temporibus Imp. Rudolphi I. uſque ad mortem Caroli IV. ſive annum 1378 (1) *bonæ fidei* condidit Chronicon, quod *Joannes Cuſpinianus* in *Auſtria* ſua ſæpe citat & *Chriſtianus Vrſtiſius* Baſileenſis in Syntagmate Illuſtrium Hiſtoricorum Germaniæ, Francofurti typis Andreæ Wecheli A. 1585. edito in folio, primus *integrum* edidit. Et quod quidem ad priorem illum *Vlricum Krigium* attinet, concludit *Joannes Stumpffius* ſupra citatum locum, ubi Chronici ejus meminit, his verbis: *Dieſer Vlrich Krieg iſt der ältiſte geſchichtſchreiber, den wir finden, der gründlich und deutlich anzeigt, der Herren von Habspurg herkommen ſey von altem römiſchen geſchlächt* (2) &c. *So nun dieſer Hiſtorienſchreiber bey König Rudolphi zeiten ſelbs gelebt, hat es ein gar grundlich gut anſehen, daz man damals ſolche oberzelte meinung vom herkommen bemelter Graven für grundlich warhaftig gehalten, und von keiner andern meinung gewuſt habe:* hoc eſt: *Hic Vlricus Krigius eſt antiquiſſimus Hiſtoricus, quem invenimus ſolide & perſpicue indicare, Dominos de Habsburg oriundos eſſe ab antiqua Romana Gente*, &c. *Siquidem igitur hic Hiſtoriographus temporibus Regis Rudolphi ipſe vixit, ſolidiſſime rectiſſimeque hinc videtur poſſe colligi, ſupra memoratam de Origine Comitum Habsburgenſium opinionem tunc temporis pro ſolide vera habitam eſſe, nec ullam aliam fuiſſe cognitam.* Hæc Stumpffius de *Vlrico Krigio.* Quod autem ad *Albertum Argentinenſem* attinet, ejus verba ad rem præſentem maxime facientia, in principio ſupra laudati Chronici ſunt hæc: *Rudolphus Comes de Habſpurg ex* (3) *antiquis progenitoribus ab Vrbe Roma traxit originem.* (4) *Olim namque duobus* (5) *fratribus propter potentis* (6) *Romani occiſionem eliminatis* (7) *ab Vrbe*, (8) *pater eorum nobilior Romanus, dans cuilibet eorum immenſam pecuniam, ipſos juſſit in partes abire remotas. Qui ſe in ſuperiori Alemannia receperunt.* (4) *Antiquior autem ad emptionem prædiorum & munitionum*, (9) *junior vero ad habendam vaſallorum multitudinem contendebat. Patre autem in Vrbe exiſtente*, (10) *poſt aliquot annos cum intellexiſſet, filios cum pace ſtare in Alemannia, ipſos viſitabat. Et cum vidiſſet ſenioris empta prædia, ejus prudentiam nimium commendavit. Requirens autem a Juniore quid cum ſua ſubſtantia egerit, ille ſe omnem in unam munitionem fortiſſimam collocaſſe reſpondit; &, juſſis omnibus vaſallis ſuis, cum eorum libris maſculis optime armatis ad munitionem pertinentibus, & ab eo infeodatis, venire ad montem, ubi Caſtrum* (12) *Habesburg eſt collocatum,*

(1) *Vide Præfation. editionis Chriſtiani Vrſtiſii & Voſſ. de Hiſtor. Latin. lib. 3. cap. 3.*

(2) *Notandum eſt, hanc abrumpendi formulam* & cætera *non eſſe hic a me pro lubitu inſertam, quaſi aliquid de induſtria omiſerim, ſed eam extare apud ipſum* Stumpffium.

(3) *Nempe ex* Aniciæ *Gentis Familia* Perleonia.

(4) *Anno videlicet Chriſti 1144.*

(5) Rudolpho & Alberto *Aniciis Perleoniis.*

(6) *Fuit is unus ex Hæreticis* Arnaldiſtis, *qui Summo Pontifici rebellarunt.*

(7) *Nempe propter defenſionem* Eccleſiæ Romanæ.

(8) Leo Maximus *Anicius Perleonius, qui A. 1162. obiit.*

(9) *Nimirum* Rudolphus.

(10) Albertus *ſcilicet, cognomine* Dives.

(11) *Nempe anno 1152.*

(12) *Accepit hoc Caſtrum* Albertus *per matrimonium cum filia* Werneri, *ultimi Comitis*

catum, illuc patrem traducens, illam fortium multitudinem, quos & omnes eorum posteros masculini sexus suos & posteritatis suæ fideles vasallos illis confidentibus patri probavit. Quo viso, pater in illius animosa nobilitate gavisus, reversus ad Vrbem, magnum thesaurum destinavit eidem. Ex quibus duobus fratribus omnes de Habesburg (1) *postea processerunt.* Hucusque *Albertus Argentinensis.* Quem locum si quis cum altero illo supracitato (2) *Henrici Gundelfingii* loco conferre velit, & simul utriusque veram interpretationem, uberioremque ac solidiorem confirmationem desideret, is consulat Reverendissimi doctissimique Viri *Joannis Seifridi* Wratislaviensis, Zwetalensis olim in Austria Abbatis, eruditissimum de Genealogia Habsburgo-Austriaca Opus; quod *ARBOR ANICIANA* inscribitur, omniaque ejus argumenti scripta, quotquot hactenus in lucem prodierunt, solida veritatis demonstratione superat. Notandum *tertio* est, causam, cur jam memorata *vetus* & vera traditio de *Origine* Augustissimæ Domus Habsburgo-Austriacæ temporibus *Imp. Maximiliani I.* & deinceps a variis recentioribus Scriptoribus sit improbata, & per *novas* quasdam ac falsas opiniones, quantum fieri potuit, suppressa & conculcata, esse *duplicem*, nempe *Ignorantiam recti* & *Adulationem.* Si enim *Joanni Stabio*, *Jacobo Manlio*, *Joanni Trithemio*, *Hieronymo Gebuillero*, *Wolfgango Lazio* & cæteris, qui *Gallicanam* Augustissimæ Domus Habsburgo-Austriacæ *Originem* falsam & antea inauditam confinxerunt & propagarunt, *dignitas Aniciæ Gentis & Familiæ Perleoniæ*, tum quoque *vera causa exilii duorum fratrum Perleoniorum & commigrationis in Germaniam* fuisset cognita, minime dubium est, quin a *novo* illo suo & *adulatorio* commento, tanquam non solum non necessario, verum etiam injurioso abstinuissent. Minime igitur audiendus est *Wolfgangus Lazius*, immo severa castigatione dignus est, dum capite primo libri primi Commentariorum in Genealogiam Austriacam contra vetustissimam de Principum Habsburgo-Austriacorum *Origine Romana* hæc evomit: *Huic opinioni innixi quidam Itali, ac* (3) *Volaterranus inprimis, a Petro Leonis, Romano exule*, HOMINE MALI EXEMPLI, *& qui posterius sub primo ejus nominis Friderico Imperatore* OB SEDITIONEM *pulsus erat, tam splendidæ Domus initia derivare voluerunt.* Hæc *Lazius* non minus falso, quam injuriose. Nam nec *ipse Petrus Leonis* fuit pulsus Vrbe Roma, sed ejus *nepotes* ex filio *Leone Maximo Rudolphus* & *Albertus*; nec expulsio illa contigit sub *Imp. Friderico I.* sive *Barbarossa*, qui A. 1152. cœpit imperare, sed A. 1144. sub *Imp. Conrado III*; nec expulsi fuerunt duo fratres illi *ob seditionem tanquam homines mali exempli*, sed *propter defensionem Ecclesiæ Romanæ* tanquam æterna laude digni antagonistæ Hæretico-

Habsburgensis *ex Familia* Vindoniffensi *sive* Altenburgica.

(1) Postea *hoc est, post obitum jam memorati* Werneri & *defectum masculæ prolis Familiæ* Altenburgicæ, *cui successit* nova *Familia Habsburgensis* Anicia Perleonia.

(2) *Vide supra Col. 760.*

(3) *Sub finem libri vigesimi tertii Commentariorum Vrbanorum.*

ticorum *Arnaldiſtarum:* uti videre eſt ex ipſorum *Arnaldiſtarum* epiſtola, A. 1144. ad *Imp. Conradum III.* ſcripta, quæ etiam nunc extat apud *Ottonem Epiſcopum Friſingenſem* de rebus geſtis *Imp. Friderici I.* libri primi capite vigeſimo octavo. Conſulendus etiam eſt Abbas *Joannes Seifridus* Arboris Anicianæ lib. 1. cap. 9, ubi non minus vere & docte, quam prolixe incorruptis monumentis antiquis demonſtrat, *quam ob cauſam duo fratres Perleonii patrium ſolum vertere coacti ſint*, totamque illam de Familiæ *Perleoniæ* potentia in Vrbe *Roma* & fideliſſima defenſione *Sedis Apoſtolicæ* diſ- B ſertationem tandem concludit hoc lectu digniſſimo epilogo: *Conſtat igitur ipſorum teſtificatione Arnaldiſtarum Romanorum, cauſam exilii Perleonum eam duntaxat fuiſſe, quod non eodem, quo illi, Arnaldi errore depravati, eadem pariter amentia & furore affluentiam bonorum Clericis & Monachis inviderint, ſacra Pontifici vectigalia eripuerint, Eccleſiæ immunitatem & Pontificiam auctoritatem infregerint; ſed quod pro tuenda Eccleſiaſtica auctoritate ſe iiſdem murum oppoſuerint, pro Pontifice arma ceperint, nefarios* C *eorundem impetus ac vim repreſſerint, ac denique, quod M. Albertus Argentinenſis* (1) *ſcriptis prodidit, in hoc laudatiſſimo conatu Civem præpotentem, ſed adverſæ factionis & hoſtem Eccleſiæ interemerint. Mutua enim cæde tunc in alterutram partem ſævitum eſſe, ſatis indicat* (3) *epiſtola D. Bernardi, quam contra eoſdem Romanos Arnaldi alumnos ſtylo ferreo valde acuto exaravit; in qua inter cætera hæc ait: Væ nunc tibi Popule miſerande, non ab exteris nationibus, non a* A *feritate barbarorum, non a millibus armatorum; væ tantum a facie tuorum tibi, væ a domeſticis & amicis, a clade inteſtina, a cruciatu præcordiorum, a tortionibus viſcerum. Hæc S. Bernardus. Itaque etſi, cujus illa cædes fuerit nihil certum & expreſſum ad poſteros tranſmiſſum ſit, illud tamen ex dictis liquet, eam factam eſſe non niſi ex flagrantiſſimo juſtitiæ ardore pro defendenda Eccleſiæ immunitate, & tuenda CHRISTI in terris Vicarii auctoritate. Vnde ſummus ille ac juſtiſſimus rerum omnium arbiter Deus, qui uti nihil mali impu-* B *tum & impunitum dimittit, ita etiam recte factis merita præmia perſolvit, quemadmodum zelum & factum* (3) *Phinees, quo impuriſſimum hominis Iſraelitæ flagitium vindicavit, adeo gratum habuit, ut non ſolum omnem conceptam in populum prævaricatorem iram ex animo depoſuerit, ſed etiam, ut Regius ait* (4) *Pſaltes, illi hoc reputatum ſit ad juſtitiam in generatione & generationem; itaque Idem horum Perleonum fratrum ferventiſſimo erga ſuam Eccleſiam & ejus Summum Pontificem ſtudio delectatus, non modo poſt paucos annos illam omnem urbanam rebellionem extinxit, Pontificemque Sedi ſuæ & Vrbi maximo omnium applauſu reſtituit, verum etiam dictos fratres, quia in cauſa Eccleſiæ patria extorres facti fuerant, & ingentibus opibus poſſeſſionibuſque locupletavit, & ejus præclariſſimæ Familiæ dedit eſſe auctores, quæ poſtmodum ſumma Imperii dignitate, qua prioribus temporibus condecorata fuerat, iterum exornata, murum ſe pro Eccleſia protegenda contra ejus quoſcunque hoſtes viri-*

(1) *In Chronico ſuo. Vid. ſupra Col. 764.*
(2) *Epiſt. 242.*
(3) *Num. cap. 25.*
(4) *Pſalm. 105.*

viriliter opponeret. Vnde, ut vides Lector, moderni Augustissimæ Austriæ Domus Principes zelum hunc atque studium erga Sacrosanctam Sedem Apostolicam a Majoribus suis quasi hæreditarium acceperunt, & cum ipso veluti nutricis lacte mente tota penitus combiberunt, meritoque nefandissimam hominum pestem, quæ maxime Aulas Principum obsidere solet, modernos POLITICOS *dico, hominis pestilentissimi Arnaldi de Brixia sobolem & alumnos, odio avito & innato prosequuntur; siquidem par est, ut quam Illustrium Majorum suorum vestigiis signatam atque impressam intuentur viam, toto pectore omnique animi contentione consectentur.* Hucusq; Abbas Joan. Seifridus. Unde licet satis superque pateat, quam sit impudens mendacium, quod *Lazius* (1) scribit, *Petrum Leonis tanquam hominem mali exempli temporibus Imp. Friderici I. ob seditionem Roma pulsum esse*, addam tamen auctarii loco *tria* antiqua *Epitaphia* in perpetuum honorem ac memoriam *Patris*, *Avi* & *Proavi* duorum illorum fratrum *Perleoniorum*, qui propter strenuam Ecclesiæ Romanæ defensionem ab adversariis *hæreticis* Vrbe pulsi, commigrarunt in Helvetiam, & Familiæ *Vindonissensi* sive *Altenburgicæ* in possessione Castri (2) *Habsburgi*, & *Habsburgensi Comitatu* jure connubiali successerunt. Horum Epitaphiorum *primum* est *Proavi* duorum illorum fratrum, *Tritavi* autem Imp. Rudolphi I, quod *Card. Baronius* Annalium Ecclesiasticorum Tomo XII. in actis anni MCXI. ex Codice MSto Bibliothecæ *Casinensis* exhibet hoc modo.

LEONIS *Romanorum Nobilissimi Epitaphium, scriptum ab Alphano Archiepiscopo Salernitano.*

Hoc jacet in tumulo LEO, *Vir per cuncta fidelis*
Sedis Apostolicæ tempore quo viguit.
Romæ natus, opum dives, probus & satis alto
Sanguine materno nobilitatus erat.
Prudens & sapiens, & Cœlo pæne sub omni
Agnitus, & celebris semper in Vrbe manens.
Virgo ter senis fuerat cum Sole diebus,
Quando suum vitæ finierat spatium.

Hucusque Epitaphium *Leonis Anicii Perleonii*, qui *Imp. Rudolphi I.* fuit *Tritavus*. *Secundum* Epitaphium est *Avi* eorundem duorum fratrum *Perleoniorum*, *Atavi* autem *Imp. Rudolphi I*, quod etiam nunc extat Romæ in atrio Basilicæ S. Pauli in Via Ostiensi, & a Card. *Baronio* Annal. Ecclesiast. Tomo XII. in actis anni 1144. nec non ab *Arnoldo Wione* in parte Prima *Ligni Vitæ*, sive Historiæ Ordinis Benedict. exhibetur hoc modo:

P *raterit ut ventus Princeps seu Rex opulentus,*
E *t nos, ut fumus, pulvis & umbra sumus.*

T *ot*

(1) *Vide supra Col. 766.*
(2) *In Argovia, vulgo* Argow *ita dicta ab* Arula *fluvio. Vide Stumpff. Hist. Helvet. lib. 7. cap. 1. & 11.*

T *ot tantisque bonis pollens* PETRVS *ecce* LEONIS,
R *espice quam modico tegitur nunc tumulo.*
V *ir fuit immensus, quem proles, gloria, census*
S *ustulit in vita, non sit ut alter ita.*
L *egum servator, Patriæ decus, Vrbis amator,*
E *xtruxit celsis turribus astra Poli.*
O *mnia præclara mors obtenebravit amara,*
N *ominis ergo Dei Gratia parcat ei.*
I *unius in Mundo fulgebat Sole secundo*
S *eparat hunc nobis cum Polus atque lapis.*

In ipso Sepulchro.

Te Petrus & Paulus conservent PETRE LEONIS;
Dent animam Cœlo, quos tam devotus amasti,
Et, quibus est idem tumulus, sit gloria tecum.

Hucusque Epitaphium *Petri Leonis Anicii Perleonii*, qui *Imp. Rudolphi I.* fuit *Atavus*. *Tertium* Epitaphium est *Patris* eorundem duorum fratrum Perleoniorum, *Abavi* autem *Imp. Rudolphi I*, quod extat etiam nunc *Romæ* præ foribus Ecclesiæ *S. Alexii* in monte Aventino, & ab *Arnoldo Wione* in supra citata Parte prima Ligni Vitæ, nec non a *Joanne Seifrido* Abbate Zwethalensi Arboris Anicianæ lib. 1. cap. 8. exhibetur hoc modo:

Maximus hinc surget gemina cum pube suorum
Et nata, superis dandus honore pio.
Quos Sergestus acer patrum longo ordine sevit
Illustres animas, perque Ducum genera.
Mite genus hominum, sapiens, insigne, decorum
Nominis antiqui consepelit tumulus,
Stephane post patris interitum Leo concidit imus,
Postque tuum lapsum atque sororis iter
Extraneo nulli liceat superaddier istis,
Aut si quis violans, sit anathema DEO.
CHRISTE, Decus Mundi, semper miserere sepultis,
Et loca fer pacis, qui bona cuncta facis.

Obiit Dominus Leo de Maximis M. Aprilis D. XXIII. Indictione XI. Anno Dom. nostri MCLXII.

Hucusque Epitaphium *Leonis Maximi Anicii Perleonii*, qui *Imp. Rudolphi I.* fuit *Abavus*, quemadmodum ex sequenti Schemate Genealogico videre est.

Tri-

Tritavus.	*Leo* Anicius Perleonius, Comes Montis Aventini, cujus Epitaphium extat apud Card. Baronium Annal. Ecclesiast. Tomo XII. in actis anni MCXI. Descendit is recta Genealogiæ serie ab (1) *Imp. Flavio Anicio Olybrio*, & in titulo Epitaphii vocatur *Nobilissimus Romanorum.*	Pater.
Atavus.	*Petrus Leonis* Anicius Perleonius, Comes Montis Aventini, cujus Epitaphium extat apud Card. Baronium Annal. Ecclesiast. Tomo XII. in actis anni MCXLIV.	Filius.
Abavus.	*Leo Maximus* Anicius Perleonius, Comes Montis Aventini, qui obiit A. MCLXII.	Nepos.
Proavus.	(2) *Albertus Dives* Anicius Perleonius. Comes Montis Aventini. qui A. MCXLIV cum *Rudolpho* fratre natu majore ob defensionem Ecclesiæ *Romanæ* ab hæreticis *Arnaldastis* Roma pulsus, commigravit in Helvetiam, & per matrimonium cum *Werneri* ultimi ex Familia Altenburgica Comitis Habsburgensis filia evasit *primus* ex Gentis Aniciæ Familia Perleonia Comes Habsburgensis.	Pronepos.
Avus.	*Rudolphus Taciturnus*, Alberti Divitis filius *secundus* ex Gentis Aniciæ Familia Perleonia Comes Habsburgensis.	Abnepos.
Pater.	*Albertus Sapiens*, Rudolphi Taciturni filius *tertius* ex Gentis Aniciæ Familia Perleonia Comes Habsburgensis.	Atnepos.
Filius.	RVDOLPHVS Alberti Sapientis filius *quartus* ex Gentis Aniciæ Familia Perleonia Comes Habsburgensis, & *primus* ejusdem Familiæ *Imperator Romanorum* A. MCCLXXIII.	Trinepos.

(1) *Cæpit is imperare in Occidente A. C. 472, & pater fuit* Julianæ Aniciæ, *cujus imago in Augustiss. Bibliothecæ Cæsareæ vetustissimo Codice MSto* Dioscoridiano *cernitur.*

(2) *Notandum est, extare apud* Joan. Stumpffium *Hist. Helvet. lib. 7. cap. 12, diploma aliquod* Imper. Rudolphi I, *A. 1259 promulgatum, in quo licet ipse, tanquam adhuc* Landgravius *tantum* Alsatiæ, *& tres ipsius* fratres patrueles, *accurate & nominatim* Progenitores *suos recenseant, altius tamen non ordiuntur, quam ab hoc* Proavo *suo* Alberto Divite, *eoque modo satis manifeste indicant, se* plures *ac* vetustiores Progenitores, *a quibus bona ille, quorum in eo diplomate fit mentio, in* Landgraviatu Alsatiæ & Comitatu Habsburgensi *non*

Cæte-

Cæterum quod Familia *Perleonia* non minus quam *Paulina*, *Proba*, *Olybria*, *Fausta*, *Justiniana*, *Severina*, *Gordiana*, *Frangipania*, aliæque complures illustrissimæ Familiæ ad antiquissimam Gentem *Aniciam* pertinuerint, variis monumentis antiquis satis A perspicue demonstrat supra laudatus *Abbas Seifridus* tam toto libro tertio *Arboris Anicianæ*, quam capite ultimo libri primi; ubi in primis observatu digna est sequens Inscriptio, quæ sub Pontificatu *Pauli* Papæ *III.* Romæ in Monte *Aventino* reperta est.

MAGNI. FLAVI. ANICI. PE
TRI. LEONIS. GORDIANI.
SENATORIS. AMPLISSIMI.
ROMANORVMQ. PATRITI.
CORPVS. HOC. SEPVLCHRO.
CONDITVM. IACET.
FLAVIA. ANICIA. GORDIA
NA. CON. P.P.P.
FLAVIVS. ANICIVS. FRANGE
PANIS. PETRVS. LEO. PET.
LEONIS. F. ANI.
PETRI. LEONIS. N. PAT.
OPT. DEDI.
OBIIT. ANNO DOM. INCAR
NATIONIS. DCCXXII.

Hucusque ipsa illa Inscriptio. Cujus B explicandæ causa ab eodem supra laudato *Abbate Seifrido* hæc subjunguntur: *Ne vero hoc monumentum tibi otiose spectandum propositum, Lector, existimes, vide quanta in eo existant, ex quibus proficere possis. Imprimis enim Perleones germina fuisse Anicianæ stirpis, ex eo fit testatissimum, siquidem cum pater, tum ipse filius Anicios se profitentur. Deinde perspicis hallucinatum esse* (1) *Volateranum, qui putavit Perleones hoc cognomen sortitos esse a Petro Leonis, qui tempore Gelasii II. & Paschalis II Pontificum Romanorum magna in Urbe potentia floruit; quod etiam* (2) *Card. Cæs. Baronius existimavit, cum tamen ex hac sepulchri inscriptione, sicut & ex sequentibus manifestum fiat, eandem Familiam hoc cognomine multis seculis ante insignitam fuisse. Demum ex eadem inscriptione Frangipaniæ Familiæ origo demonstratur, siquidem in ea filius Frangepanis appellatur; quod nomen nec a patre, nec ab avo, nec etiam ab ipsa matre acceptum tulit, sed ab eodem primum usurpatum est in memoriam amplissimi beneficii, quo sibi posteritatique suæ universam Romam devinxit;* (3) *dum Roma ingenti aquarum mole oppressa, civibus summa rerum inopia laborantibus per singulas domos scapha vectus, frangendo*

habuisse. Vide Abbatis Seifridi Arbor. Anician. lib. 1. cap. 11.

(1) *Sub finem libri XXIII. Comm. Vrbanorum.*

(2) *Annal. Eccles. Tomo XII. ad an. MCXI.*

(3) *Contigit hoc Anno C. 717; ut pererudite demonstrat idem Abbas Seifridus ejusdem Operis lib. 3. cap. 16.*

gendo panes subvenisset. Hucusque Abbas Seifridus. Cum igitur certo constet, Principes Habsburgo-Austriacos originem ducere ex *Comitibus Aventinis Familiæ Perleoniæ*, Familiam autem *Perleoniam* pertinere ad Gentem *Aniciam*, opere pretium porro fuerit, ut consulatur supra laudatæ Arboris Anicianæ liber *secundus*, quippe ubi splendidissima Gentis *Aniciæ* antiquitas recte repetitur inde a (1) *Q. Anicio Præneſtino*, qui *Ædulis Curulis* creatus est anno ab Vrbe condita quadringentesimo (2) quinquagesimo primo, P. Sulpitio Saverrione & P. Sempronio Sopho Coss. & a (3) *L. Anicio Gallo*, qui *Prætor* fuit A. V. C. DLXXXVI, *L. Æmilio Paulo II. & C. Licinio Crasso Coss.*, missusque in *Illyricum*, intra triginta dies totam illam Provinciam subegit, ipsumque Regem *Gentium* cum conjuge & liberis fratreque *Caravantio* cepit, & sequenti anno in *triumpho* duxit. Idem quoque *L. Anicius* fuit *Consul* A. V. C. DXCIV cum *M. Cornelio Cethego*, adeoque multi ex eadem *Anicia* Gente deinceps tam in libera adhuc Rep. Romana, quam sub Imperatoribus ad *Consulare* fastigium pervenerunt, ut *S. Hieronymus* in Epistola ad *Demetriadem*, mentionem hujus Gentis in transcursu faciens, merito exclamet: *Scilicet nunc mihi Proborum & Olybriorum clara repetenda sunt nomina, & ILLVSTRE ANICII SANGVINIS DECVS; in quo aut nullus aut rarus fuit, qui non meruit CONSVLATVM.* Ad eandem singularem Gentis *Aniciæ* prærogativam respicit quoque *S. Augustinus* in Epistola ad *Probam* & *Julianam*, clarissimas ex *Anicia* stirpe fœminas, sic scribens: *Quis verbis explicet? quis digno præconio prosequatur, quantum incomparabiliter gloriosius ac fructuosius habet ex vestro sanguine FOEMINAS VIRGINES CHRISTVS, quam VIROS CONSVLES Mundus? Nam volumina temporum si magnum atque præclarum est nominis dignitate signare, quanto est majus atque præclarius cordis corporisque integritate transcendere?* Hæc S. Augustinus. Huc quoque alludit *Claudianus* in Panegyrico carmine ad *Olybrium* & *Probinum Anicios fratres*, de eadem Gente canens.

His neque per dubium pendet fortuna pavorem
Nec novit mutare vices; sed fixus in omnes
Cognatos procedit bonos: quemcunque requires
Hac de stirpe Virum, certum est de Consule nasci.
Per fasces numerantur avi, semperque renata
Nobilitate virent, & prolem fata sequuntur,
Continuum simili servantem lege tenorem.

Et aliquanto post in eadem Poëmate ipsam Vrbem *Romam* introducit, prædictis duobus fratribus *Aniciis* ab *Imp. Honorio Consolatum* petentem his verbis:

Illis

(1) *Vide Plin. Hist. Natural. lib. 33. cap. 1. & T. Liv. Hist. Rom. lib. 9. cap. ultimo.*
(2) *Vide Vbbonis Emmii Chronologiam Rer. Romanarum.*
(3) *Vide Liv. lib. 44. cap. 17. & lib. 45. cap. 43.*

Illis quam propriam ducunt ab origine sortem
Oramus præbere velis, annique futurum
Devoveas venientis iter: non improba posco,
Non insueta dabis. DOMVS *hæc de more requirit.*

Quod porro ad *Imperatores Romanos* tam *Orientales*, quam *Occidentales*, nec non ad *Sanctos* & *Sanctas Martyrii* laurea & gloria *Confessionis* illustres, qui ex eadem *Anicia* Gente prodierunt, attinet, operæ pretium est, ut ipsum audiamus *Abbatem Seifridum*, qui ea de re paucis multa complectens, libri *secundi* Arboris Anicianæ capite *primo* sic scribit: *Cæterum non tantum Consulari dignitate ornatissimos Viros produxit hæc Familia, sed etiam iterum ac iterum fortuna quadam fatali ad supremum Imperii fastigium evecta partim in Occidente, partim in Oriente, plurimorum annorum curriculo Imperiales rexit habenas, atque nunc etiam Occidentale Imperium singulari avitæ hæreditatis prærogativa per manus potentium Cæsarum tradita in suis posteris continuatis multorum annorum spatiis felicissime moderatur. Porro quod maxima sane admiratione dignum est, triplici temporis intervallo divinis plane auspiciis ad hanc Familiam delata sunt Augusta Imperii Insignia maximo Reip. Christianæ bono: cum primum Anicius CONSTANTINVS Maximus post teterrimam idololatriæ caliginem diuturnamque persecutionis rabiem Ecclesiæ Christi tanquam Sol quidam novus affulsit, Christianæ fidei & doctrinæ radiis Urbem & Orbem illustrans; deinde cum ex eadem quasi pharetra eductus Anicius JVSTINVS Senior divinitus ad Imperium assumptus est, qui Ecclesiam DEI densissimis hæresium tenebris obvolutam, & hæreticorum Imperatorum Zenonis & Anastasii machinis prope convulsam, maxime in Orientis partibus, rursus ad pristinam lucem revocavit, in integrum restituit, pacemque ejusdem ac libertatem diu exulem quasi postliminio reduxit; denique cum post longam Imperii vacationem, turbulentissimosque Germaniæ motus ex eadem Anicia stirpe oriundus præter omnem spem & expectationem ex Comite in Imperatorem electus est RVDOLPHVS I. Habsburgius, qui non solum Imperium multis modis labefactatum in antiquum suum statum & splendorem auctoritate & consilio restituit, sed etiam armis & ferro Austriam & Stiriam ex sævissima Ottocari Bohemi tyrannide in pristinam libertatem vendicavit. Jam vero quantus se campus aperiret, in quo exultare posset oratio, si & eos hic recensere vellem, qui eandem Prosapiam eximia morum integritate & sanctimonia vitæ, insignique Martyrii laurea ac gloria Confessionis nimium quantum illustrarunt? Inter quos veluti majus quoddam sidus eminet Divus Pater noster BENEDICTVS, qui spectatissimo vitæ suæ exemplo temperatissimaque morum disciplina innumerabiles hominum mentes a curis rerum labentium avocatas ad cœlestes & nunquam interituras divitias & delitias contemplandas & consectandas convertit. Nullus profecto jam in Cœlis Beatorum civium ordo est, in quo non aliquot saltem præstantes Anicianæ Familiæ alumni reperiantur. Nam quid Consularem illum Virum omni scientia præditum Anicium Boëthium commemorem? quid Benedictini agminis Protomartyrem egregium*

gium Placidum Abbatem cum fratribus & sorore aliisque non paucis in Martyrum choro præcellentem? Quid in Doctorum ac Confessorum cætu gloriosius illis Ecclesiæ luminibus Sancto Gregorio Magno, Divo Paulino Nolano, B. Thoma Aquinate? Quid inter candida Virginum agmina & Agni sponsas illustrius illa a SS. Patribus adeo celebrata ac decantata Demetriade? Quid de matre ejus Juliana, quid de avia ejusdem Proba dicam? cujus, ut verbis D. Hieronymi utar, omnium Dignitatum & cunctæ Nobilitatis in Orbe Romano Nomen illustrius; cujus, ut idem attestatur, Sanctitas & in universos effusa bonitas etiam apud Barbaros venerabilis fuit. Hucusque Abbas Seifridus de *Imperatoribus* & *Sanctis* Gentis Aniciæ. De *divitiis* autem & *affluentia opum* ejusdem Gentis subjungit ibidem hæc lectu dignissima: *Illud etiam hic commemorabo, quod homines hujus Mundi illecebris irretiti maxime admirari consueverunt, tanta nimirum rerum & opum affluentia ANICIOS cæteris præstitisse, ut etiam locum proverbio dederint, sicut ex Cassiodoro Cardinalis refert* (1) *Baronius.* Erant jam, *inquit*, in proverbio Opes, Ædificiorum moles & splendor ædium Familiæ Anicianæ. *Hinc Secundinus ad Augustinum:* Ego namque fateor non tali diligentia nec tanta industria ANICIANÆ DOMVS micare marmora, quanta tua scripta prælucent eloquentia. *Et quidem Sextum Anicium Petronium Probum, qui una cum Gratiano Augusto gessit Consulatum anno Christi trecentesimo septuagesimo primo, tantæ fuisse opulentiæ, tantæ magnificentiæ constat, ut ad ejus amplitudinem spectandam e Perside Sapientes Romam venisse Paulinus testetur. Perstrinxit autem hæc Familiæ nobilissimæ Christianissimæque opulentia vehementer aliorum Ethnicorum non solum oculos sed etiam animos. Vnde* (2) *Ammianus Marcellinus de eodem Probo hæc carptim:* Post hæc tempora, *inquit*, Vulcatio Ruffino absoluto vita dum administrat, ad regendam Præfecturam Prætorianam ab Urbe Probus accitus, claritudine generis & potentia, & opum multitudine cognitus Orbi Romano, per quem universum pæne patrimonia sparsa possedit; juste an secus, non judicioli est nostri. *Eodem invidiæ morbo laboravit* (3) *Zosimus, qui favens Attilæ tyranno, hisce ANICIOS perstringit.* Solam, *ait*, illorum Familiam, qui ANICII dicuntur, mordebant ea, quæ publice universis conducere videbantur, quod soli omnium prope dixerim divitias possidentes, felicitatem publicam permoleste ferrent. *Sed*

(1) *In Martyrol. Rom. ad d. ult. Maji, ubi legitur celebrari eo die Aquilejæ memoriam Sanctorum Martyrum* Cantii, Cantiani & Cantianillæ *fratrum, qui cum essent ex illustri* ANICIORVM *progenie sub Diocletiano & Maximiniano Imperatoribus ob Christianæ fidei constantiam una cum Pædagogo suo* Proto *capite plexi sunt. Ibidem quoque recte annotat Card.* Baronius, *primum ex omnibus* Senatoribus *Romanis* ANICIVM *quendam Christianum religionem amplexum & professum esse, idque testari* Prudentium *libro primo adversus Symmachum his versibus:* Fertur enim ante alios generosus ANICIVS Urbis illustrasse caput; sic se Roma inclyta jactat. *Abbas Seifridus existimat hunc fuisse* M. Anicium Acilium Glabrionem, *qui Consul fuit cum* Trajano *nondum Imperatore A. C. 91.*

(2) *Lib. 27.*

(3) *Lib. 6.*

Sed accipe, quæ de ejusdem Probi opum amplitudine, & munificentia (1) *Claudianus sine livore cecinit his versibus:*

Hic non divitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnavit opes, sed largior imbre
Sueverat innumeras hominum ditare catervas.
Quippe velut denso currentia munera nimbo
Cernere semper erat populis undare penates;
Assidue intrare inopes, remeare beatos.
Præceps illa manus fluvios superabat Iberos,
Aurea dona vomens.

Hæc de Probo Claudianus. Perseveravit hæc opum affluentia in ejusdem posteris: unde, ut memoriæ proditum est a (2) *Gregorio Turonensi*, (3) *JVLIANA ANICIA, Probi proneptis, Valentiniani III. Augusti neptis, Olybrii Imperatoris filia, tantas opes tantamque vim auri possedit, ut Constantinopoli Sacellum Polyeucti Martyris totum texerit vestieritque laminis ex auro purissimo fabrefactis. Eadem etiam, ut idem auctor affirmat, Imperatori Justiniano propinquo suo annulum aureum dono dedit, pretii pæne inæstimabilis, propter inclusum in eo lapidem Neronianum, qui tantæ viriditatis ac splendoris fuit, ut ostenso eo omnia a pulchritudine ejus visa sint in viriditatem converti.* Hæc Abbas Seifridus de *divitiis* & *affluentia opum* Gentis Aniciæ, unde Familia Perleonia Habsburgo-Austriaca oriunda est. Quoniam autem ibi speciatim ac præcipue fit mentio JVLIANÆ ANICIÆ, filiæ Imp. Flavii Anicii OLYBRII, qui A. C. 472. post Imp. *Anthemium* cœpit imperare in Occidente, facere non possum, quin hac occasione obiter indicem, adservari etiam nunc in *Augustissima Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi* rarissimum quoddam & vere Cæsareum antiquissimæ potentissimæque Gentis *Aniciæ* monumentum, nempe *Codicem* (4) *DIOSCORIDIS*, jam memoratæ *JVLIANÆ ANICIÆ* auspicio & liberalitate *majusculis* literis *Græcis* sine *accentu* ullo & sine ulla *distinctione ante* (5) *mille & centum sexaginta tres* annos diligentissime exaratum, & *figuris plantarum* ad vivum depictis, aliisque variis *imaginibus*, inter quas etiam *ipsius* est *effigies*, elegantissime exornatum, qui proxime præcedenti seculo impulsu *Augerii Busbekii* vel ab Imp. *Ferdinando I*, vel, quod verisimilius mihi videtur, a filio ipsius & successore Imp. *Maximiliano II.*, Constantinopoli a Judæo quodam, cujus pater Tyranni Turcarum *Solymanni* Archiater fuerat, *centum* aureis sive *Ducatis* est redemptus, & *Vindobonam* sive *Wiennam Austriæ* translatus, singulari quadam Providentiæ Divinæ cura tanquam hæreditario jure in *Augustissimæ Domus Habs-*

(1) *In supracitato Panegyrico ad Olybrium & Probinum Anicios fratres.*
(2) *De Gloria Sanctorum Martyrum cap. 133.*
(3) *Vide supra Col. 773 & Arboris Anicianæ lib. 3. cap. 3. in fine.*
(4) *Vide librum primum Commentariorum de Augustissima Bibliotheca Cæsarea & supra Col. 778.*
(5) *Si nempe vetustatis ejus supputatio ab anno Christi 505, in cujus actis* Theophanes *Chronographus Templi Beatissimæ Deigenitricis ab eadem* Juliana *constructi meminit, usque ad præsentem annum 1668. deducatur. Plura hac de re & accuratiora vide Comm. Libri VI. P. I. Cod. IV.*

Habsburgo-Auſtriacæ poteſtatem rediit, ut nempe ipſa coram intueri & manu prehendere poſſet, quanta Majorum ſuorum, videlicet ANICIORVM, potentia & dignitas fuerit, cum ii ante integra *undecim* ſecula tam in Oriente, quam in Occidente Imperio Romano præfuerunt. Uberiorem vetuſtiſſimi iſtius præſtantiſſimique Codicis MSti deſcriptionem, quæ hic propter nimiam prolixitatem commode non poteſt inferi, Com. L. VI. P. I. Cod. IV. quippe ubi de eo ſeparatim acturus ſum. Interim hæc nunc ſufficiant contra *Wolfgangum Lazium* cæteroſque (1) ſupra citatos Auctores, qui cum, ut (2) *S. Hieronymi* verbis utar, ILLVSTRE ANICII SANGVINIS DECVS ignorarint, nec majorem habuerint cognitionem veræ cauſæ, propter quam duo fratres Anicii Perleonii *Rudolphus* & *Albertus* A. C. 1144 Roma pulſi, in Helvetiam commigraverunt, ignorantiam hanc ſuam & inſcitiam verterunt in adulationem, & ut *Imp. Maximiliano I.* ac ſequentibus Imperatoribus & Principibus Auſtriacis perſuaderent, Familiam Habsburgo-Auſtriacam a *Pharamundo* primo Francorum Rege oriundam eſſe, non erubuerunt Genealogiæ Regum Franciæ pro fundamento ſtabiliendi ſui figmenti inſerere commentitium quendam *Sigebertum*, quem ipſi *Exulem* cognominant, & *Theodeberti* illegitimo thoro procreati Regis Auſtraſiæ filium fuiſſe, ex *Gregorio Turonenſi* & *Aimoino*, apud quos tamen id minime invenitur, falſo aſſerunt. Quare merito Abbas *Seifridus* caput tertium libri primi Arboris Anicianæ, poſteaquam ibi ſatis demonſtravit, Principes Habsburgo-Auſtriacos a *Pharamundo* & *Sigeberto* (3) non recte derivari, hoc concludit epiphonemate: *Videſne igitur, amice Lector, quo ſtudio & qua fide Lazius cæterique ejus ſectæ comites ſint verſati in celebranda nobiliſſima Familia Habsburgia; ut nimirum controverſum ſit, laudarene eam inſtituerint, an potius vituperare. Quæ enim hæc laus a generis nobilitate, eos gentis Habsburgiæ Progenitores, per quos maxi-*

(1) *Vide ſupra Col. 765.*

(2) *Vide ſupra Col. 778.*

(3) *Vide etiam* Franciſci Guillimanni *Habsburgiacorum lib. 1. cap. 4. quod incipit his verbis:* Sed hæc Lazii, & illa Trithemii reliquorumque ejuſdem ſectæ, quam incerta: ignara, incognita, falſa ſint, omnes vident. *Ibidem paulo poſt de Lazio & Heutero hæc leguntur:* Quod de Sigeberti exercitus reparatione, pugna & fuga refert Lazius ipſe, Heuterus, alii, falſum eſt, neque ex bono ullo ſcriptore probabitur. Quæ ex Gregorio verba Lazius in teſtimonium fert, ſuo ex ingenio adfert, lectorem ludit, publico fraudem facit, Gregorio injuriam, ſe fabulam. Satis enim ex Chronico Sigeberti ex aliis ſcriptoribus conſtat, Turonenſem Gregorium Hiſtoriam Francorum non niſi ad A. D. N. DXCIII. protuliſſe, quo quidem tempore regnabat Childebertus, vivebat Theodebertus eo genitus: Sigeberti vero nepotis, Habsburgenſium, ut volunt, auctoris, nulla adhuc memoria, aut forte uſura lucis, nec de eo proinde, ut belli novo inſtauratore & Duce, Gregorium ſcribere potuiſſe. Sed ut hæc omnia quoque ſint; at enimvero nusquam Sigebertum in Franciam Orientalem fugiſſe & apud cognatos latuiſſe, nuſquam a Lothario Ducatum Allemanniæ ſuperioris ſive Helvetiam accepiſſe, nuſquam diadema & cætera Regni uſurpare prohibitum eſſe, Gregorius vel Aimo. quem annonium vocant, aut veterum alius memoravit. Ut nullum dubium ſit, quem Sigebertum Transjuranum Ducem Trithemius, Manlius, Lazius, alii faciunt, & unde Habsburgenſes ducunt, in rerum natura extitiſſe nunquam, aut cum fratribus cæteris abſque ſobole eſſe trucidatum. *Hæc* Guillimannus *contra opinionem de Origine Comitum Habsburgenſium* Francia *ſive* Gallicana.

maxime Regium Francorum ſanguinem in eam derivare volunt, aut fabuloſos, aut ſpurios fingere? Nam diſertis verbis (1) *Lazius Theodebertum illegitimo procreatum thoro aſſerit, quod tamen falſum eſſe* (2) *Belforeſtius annotavit; neque vero melioris notæ fuiſſe Sigebertum Exulem, ſi tamen unquam fuit, ex dictis eſt manifeſtum. Valeat ergo Lazius cum ſuo fictitio Sigeberto, laudatiſſimamque Domum Auſtriam hac ſua ſordida laude laudare deſiſtat, quæ etſi vera & non ficta eſſet, potius tamen reticenda quam commemoranda foret.* Hæc Abbas *Seifridus* contra *Lazium* de falſa Principium Habsburgo Auſtriacorum Origine *Gallicana.* Cæterum quod attinet ad (3) *Franciſcum Guillimannum* ejuſque ſectatores, qui putant Principes Habsburgo-Auſtriacos propterea non poſſe ex Gentis *Aniciæ* Familia *Perleonia* derivari, quia multo ante adventum duorum fratrum Perleoniorum in Helvetiam, hoc eſt ante annum Chriſti 1144. Caſtrum *Habsburg* in *Argovia* jam fuit conditum, ideoque multorum Comitum *Habsburgenſium*, iiſdem jam memoratis *Perleoniis* fratribus ſine ulla controverſia antiquiorum, memoria in Chronico Cœnobii *Murenſis* aliiſque variis vetuſtis monumentis reperitur, contra eos defendit & declarat ſupra laudatus Abbas *Seifridus* veterem illam *Vlrici Krigii*, *Alberti Argentinenſis*, & *Henrici Gundelfingii* traditionem non minus vere quam ingenue capite quarto libri primi Arboris Anicianæ his verbis: *Licet verum ſit, complura antiquitatis monumenta reperiri, e quibus perſpicue argui poſſit, Comitum Habsburgenſium memoriam in Helvetiæ oris antiquiorem eſſe, quam ut poſſit a ſtirpe Perleonia derivari, non tamen inde neceſſario conſequitur, poſteriores Habsburgenſes Comites, quos graviſſimi vetuſtiſſimique auctores a Perleonibus Romanos oriundos tradunt, ab iiſdem in recta & paterna linea propagatos eſſe; quamvis eandem cum veteribus ab eodem Caſtro Habsburg denominationem ac titulum uſurpaſſe reperiantur. Quemadmodum enim non recte collegerit quiſpiam, Habsburgios Auſtrios ex eadem plane proſapia oriundos eſſe, ex qua priſci Auſtriæ, Styriæ & Carinthiæ Duces prodire, quoniam iiſdem titulis ac inſignibus, quibus illi olim, hi etiam nunc utuntur; ita etiam perperam concluditur, Habsburgios poſteriores, eo quod in nomen ac poſſeſſiones veterum Habsburgenſium Comitum ſucceſſerint, eorundem ſtirpis propria germina eſſe, præſertim cum certorum teſtificatione auctorum ſit compertum, hos ab illis genere plane diverſos fuiſſe. Nam ſucceſſio in nomen ac bona alterius non ſolum hæreditate, quæ tamen multis etiam nominibus obvenire ſolet, ſed & emptione, donatione, jure belli, aliisque modis acquiri poteſt, quorum plurima obviaque paſſim ſunt exempla, ut ſupervacaneum ſit diutius in his immorari.* Similiter quoque ejuſdem libri primi capite duodecimo eandem ſententiam illuſtrat & confirmat his verbis: *Vero igitur valde congruum videtur, Albertum Divitem Leonis Maximi filium unam ex filiabus Werneri III. Comitis Habsburgenſis in conjugem*

(1) *In Epiſtola dedicatoria.*

(2) *In magnis Annalibus Franciæ lib. 1. cap. 28. & 29.*

(3) *Edidit is Opus de* Origine Domus Auſtriæ, *inſcriptum* Habsburgiaca *& in* ſeptem *libros diviſum, quod impreſſum eſt Mediolani Anno 1605. in 4to.*

gem habuisse; ratione cujus Castrum & nomen Habsburgum ad ipsum posterosque ejus hæreditate & successione est devolutum. Qui modus per connubium hæreditandi non solum tunc temporis in illis Helvetiæ partibus usitatissimus fuit, ut ex Historiis passim liquet, verum etiam huic Familiæ Habsburgiæ adeo proprius est ac peculiaris, ut ad hanc stupendam hujus temporis Imperii magnitudinem nulla alia pæne ratione pervenisse videatur. Quis enim amplissimas possessiones Comitum Kyburgensium in hanc Familiam intulit? nonne Hedwigis soror Hartmanni senioris Comitis Kyburgensis, quæ nupta fuit Alberto Sapienti, ex quo facta est mater Rudolphi I. Imperatoris? Quis clypeum & cor Sacri Romani Imperii, Austriam dico, eidem Familiæ adjecit? nonne eam cum Ducatu Styriæ atque Carniolæ Albertus Rudolphi filius uxoris Elisabethæ Menardi Comitis Tyrolis filiæ intuitu consecutus est? Quis deinde Burgundiam & illum Provinciarum ocellum ac delicias Belgium Habsburgiis Austriis addixit? nonne Maria Caroli Ducis Burgundiæ filia & unica hæres? Denique sic Regnis Hispaniæ, sic Siculo; sic Neapolitano Serenissima Austria Domus potita est, sic sublimia Lusitaniæ sceptra ad Indos usque protendit, singulariter hoc Divina Sapientia, quæ omnia suaviter disponit, providente, ut ad hoc admirandum humanæ Majestatis ac Potentiæ exemplar, ad quod a Deo potissimum in terris est constituta, non ingenio, non industria, non divitiis & opibus, non armis, non viribus humanis, sed solius Dei benignitate ac voluntate, qui (1) siccavit lignum viride, & frondere fecit lignum aridum, evecta & exaltata esse videatur. Quare cum divinum ac cæleste Numen hoc per connubium modo in amplificanda ac illustranda Habsburgica Austria Domo usum esse videamus, consentaneum etiam est, ut idem in eadem Familia primum in Germania plantanda eundem modum tenuisse sentiamus. Præterea etiam in libri tertii Epistola dedicatoria ad eundem modum mentem suam aperit his verbis: *De condito Castro Habsburg atque de Comitibus Vindonissensibus plane assentior Stumpffio & Guillimanno, neque ulla mihi cum ipsis aut cum Chronico Murensi ultra & infra Albertum Divitem controversia est. In hoc solo controvertimur. Hunc ipsi Wernero ultimo Habsburgico natum, ego ex Perleonia stirpe oriundum, cum Werneri filia Comitatum Habsburgium accepisse affirmo.* Hucusque tria illa Abbatis *Seifridi* loca præ cæteris lectu digna de *differentia* inter *veteres* Comites Habsburgenses ex *Vindobonensi* sive *Altenburgica* Familia & *novos* Comites Habsburgenses ex Gentis *Aniciæ* Familia *Perleonia*, ut & de *modo*, quo prioribus posteriores in Comitatu Habsburgensi successerint. Contra *Gerardum* quoque *de Roo*, qui in principio Historiæ suæ Austriacæ *veterem* illam & veram traditionem de Principum Habsburgo-Austriacorum Origine *Romana* frigida admodum & jejuna calumnia *vulgarem quorundam hominum errorem* nuncupat, notabilis extat locus in eodem sæpius jam laudato Abbatis *Seifridi* Opere, nempe libri primi capite quinto, quem, ut certas ob causas lectu dignissimum, hic

(1) *Ezechiel cap. 17.*

hic exhibeo: *Liquido igitur*, inquit, *apparet*, (1) *Volaterranum non hujus sententiæ primum fuisse auctorem, neque eam ab Italis confictam, sed a Germanis multis ante literis consignatam, eorumque testimoniis roboratam usque ad tempora D. Maximiliani I. Imperatoris perdurasse, donec Stabius, Trithemius ac alii emerserunt, qui ob rationes supra enumeratas novam Habsburgiorum Austriorum commenti sunt Genealogiam. Quare non possum non stomachari in Gerardum de Roo, qui hanc nostram sententiam* VULGI OPINIONEM *appellat, eamque hoc nomine ludibrio habet; cum tamen Sacræ Literæ communem populi vocem instar divini esse oraculi pronuntient. Immo si semper in animis hominum hæsit hæc opinio, & vulgi in ore versata est, ex hoc illa maxime confirmari ac stabiliri debet. Non enim res Genealogicæ adeo captu difficiles & arduæ sunt, ut ex intimis Sapientiæ penetralibus evocari debeant, ad quam non nisi magnis & perspicacibus ingeniis patet accessus, sed tota, ut diximus ex majorum traditione ac fide historica pendent, ad quam stabiliendam nescio an quippiam efficacius afferri possit vetustissima vulgi opinione. Quanquam comparatione facta inter adversariæ opinionis sectatores & nostræ sententiæ auctores, quos modo recensuimus, plureſque sequenti capite referemus, ipsi potius quam hi vulgi nomine censendi erunt, quippe qui nostris nec claritate generis, nec eruditione, nec fidei integritate ullo modo sunt æquiparandi.* Hæc Abbas *Seifridus* contra *Gerardum de Roo.* Quod denique attinet ad *Gasparis Sciopii* (2) Disceptatiunculam, Constantiæ typis Joan. Georgii A. 1651. in 12mo impressam, qua Abbatis *Seifridi* eruditissimum de Genealogia Austriaca Opus malitiose vellicare ac criminari ausus est, ea profecto indignissima est, ut ulla ejus habeatur ratio, quippe quæ nihil continet solidi, sed meras ejusmodi cavillationes scopticas & injuriosas, quibus is (3) tanquam extremæ malignitatis monstrum maledicentissimos quosque Momos, Zoilos & scurras longe superat. Sed his in præsens missis, pergo ad Historiæ Austriacæ *Henrici Gundelfingii* Partem sive Epitomen *tertiam.* Quoniam autem in ea non res narrantur antiquæ & aliunde descriptæ, sed recentiores, & quas ipse Autor non solum respectu *temporis*, verum etiam *patriæ* suæ & *loci*, ubi vixit, optime scire potuit, idcirco hic exhibeo integram, una cum ejusdem *Henrici Gundelfingii* Appendice de *Successione Comitum Teriolensium.*

Tertium Epitoma, (4) *tua complectens, Spectatissime Princeps, magnalia, tuæque dedicatum Serenitati.*

Vtinam mihi a Deo immortali datum esset, ut prædignis laudibus tuis, Clarissime Princeps, si non omnino, saltem aliqua ex parte, parem eloquentiam præstare possem: Sed vereor, ne, si aliquid scribere incipiam, in Operis hujus medio mihi desit scribendi

(1) *Sub finem libri vigesimi tertii Commentariorum Vrbanorum.*

(2) *Vide Lib. 1. horum Commentar. de Augustiss. Bibliotheca Cæs.*

(3) *Vid. R. F.* Alberti de Albertis *e Soc. Jesu* Lydium lapidem Ingenii, spiritus ac morum Gasparis Sciopii, *impressum Monachii typis Luc. Straubii A. 1649. in 12mo.*

(4) *Intelligitur* Sigismundus primus *ejus nominis Archidux Austriæ. Vid. supra Col.* 730.

bendi copia. Quod enim tantum flumen ingenii, quæ ſcribendi tanta vis, tanta copia, quæ enarrare, conſcribere, vel potius attingere, Fortiſſime Princeps, res tuas poſſit? Nam, ut (1) *Regiam tuam Genealogiam præteream, cujus excellentia, dignitas atque amplitudo, tanta eſt, ut modeſtius ſit de ea ſilere, quam tenuiter ſcribere: cum divina potius quædam res, quam humana videatur, tuæ Familiæ* (2) *nobilitatem exornare, quæ tot jam ſeculis inter tot nobiliſſimas, ſicuti prioribus in Epitomatibus non omiſi, antiquiſſimaſque totius Germaniæ Domos quaſi Sol quidam illuxit; ex qua jam quinque Romanorum Reges fuere,* (3) *Rudolfus, Alberchtus, Fridericus, Alberchtus, quos jam Fridericus Patruelis tuus ſequitur; & quæ tam multos habuit nobiliſſimos Viros atque omni laudum genere ornatiſſimos, qui diverſa Regna & Provincias, Bohemiæ, Vngariæ, Poloniæ, &c. vel ſingulari virtute compararunt, vel ab aliis relicta, incredibili ſapientia gubernarunt. Quis enim adeo omni genere ſcribendi cumulatus Chronographus reperiri, vel, ut, quod ſentio, dicam, excogitari poterit, qui divinas virtutes tuas, qui res præclariſſime geſtas, aliquo modo ne dicam, ſcribendi amplitudine, complecti poſſit? Nihilominus tamen tua magnalia, tametſi harum rerum expers ſim, aggrediar.*

Magna edepol ac ingens, Illuſtriſſime Princeps, liga, confœderatio ac concordia priſtini fœderis Civitatibus, ac Alpium vallibus conſentientibus anno Domini MCCCCLXXIV. per (4) *Te originata eſt, Salvatoris accuratius viam imitatum, inquientis: Omne Regnum in ſe diviſum deſolabitur, & ſi domus adverſus domum, quomodo ſtare poterit? Et hoc experientia monſtrat. Roma namque univerſo Orbi imperavit & dominata eſt; ſed civilis, & plusquam civilis diſcordia Rem illam publicam funditus evertit & annihilavit, juxta illud Saluſtianum dogma, quod quidem ſemper inſederat animo tuo, conſiderando non exercitus neque theſauros, præſidia tui Potentatus eſſe, ſed amicos, eoſque non armis cogi, vel pecunia parari, ſed officio & fide; &, quæ in eandem ſententiam ſequuntur, concorditer vivendum eſſe: concordia enim parvas res creſcere, diſcordia maximas dilabi. Cumque ob hujuſce amicitiæ, concordiæ ac concivilitatis robur ac firmitatem, tuis Te concivibus coram oſtenderes in tenebroſæ ſylvæ loco,* (5) *qui*

(1) Regiam *vocat Genealogiam propter* quinque *Imperatores Romanorum uſque ad illum diem inde oriundos, quos paulo poſt nominatim enumerat.*

(2) *Alludit his verbis ad Gentem* Aniciam *& Familiam* Perleoniam, *ex quibus, ut ſupra demonſtratum eſt, Principes Habsburgo-Auſtriaci oriundi ſunt.*

(3) *Intelliguntur Imperatores Romanorum* Rudolphus I, Albertus I, Fridericus III *cognomine* Pulcher, Albertus II, *&* Fridericus V. *Imp. Maximiliani I. pater.*

(4) *Vide* Philip. Cominæi *Hiſtor. lib. 5. cap. 1. ubi ſcribit, fœdus illud conſilio inſtinctuque Regis Galliæ* Ludovici XI. *initum eſſe. Ipſa ejus verba ſunt hæc:* Se fit ladite alliance per la conduite du Roy, & à ſon pourchas, & à ſes deſpens. *Vnde patet Archiducem* Sigismundum *fœdus illud contra Ducem Burgundiæ* Carolum Pugnacem *cum* Helvetiis *percuſſiſſe ſolicitatu potiſſimum & inſtigatione jam memorati Regis Galliæ. De eodem fœdere conſulendus eſt Franciſcus Guillimannus libro quinto de Reb. Helvetior., cap. 1. Vid. etiam ſupra Col. 731. & 732.*

(5) *Intelligitur celeberrimum Helvetiæ Cœnobium, quod germanicæ vocatur* Einſidlen in Finſtrenwald. *Vide de eo Stumpff. Hiſtor. Helvet. lib. 6. cap. 21.*

qui Eremitarum dicitur, (1) *Thuricensique Civitate, aliisque in locis, quanta cum gloria tuis a Confœderatis susceptus fueris, mihi inexplicabile erit; sed magna lætitia perfruebantur universi Confœderati tui, tantis gaudiis exultabant, tanta in voluptate versabantur, ut eorum etiam vultus, facies, oculi Serenitati Tuæ, & pro immortali eorum dignitate ac gloria gratulari, & pro singulari decore atque ornamento, quod eis suorumque civibus ac locis aliis, Tuæ ornatissimæ Magnificentiæ præsentia tunc allatum contemplabantur, grates agere viderentur. Ecastor dies jucundissimus in quo tale firmatum fuit fœdus, jucundissimus, inquam, hic ille dies fuit, unde* (2) *annis jam certis in gyrum revolutis, tot bona, tot res secundas atque felices, liberamque vivendi facultatem Tuæ Serenitati ac tuis peperisti concivibus. O diem itaque faustum atque felicem, nulla unquam posteritate vel temporis diuturnitate delendum! O lucem optatissimam, longe a nobis omnibus expectatam! aurea unde libertas, quæ diu sepulta latuerat, omnium conservatrix adjutrixque bonorum emicuit, unde nostris firma salus liberis, unde demum perpetua tuo Dominatui incolumitas mirabiliter emanavit. Si Romani veteres lugubre anniversarium variorum ludorum genere, si* (3) *Quinquatria, qui dies nihil prorsus suavitatis habebant, honoratissime coluerunt, nos quanto universi hanc lucem accuratius perpetuo celebrandam, summaque festivitate agendam duxerimus, quæ ex tenebris ad lucem, ex servitute ad libertatem, ex mœrore ad lætitiam nos liberosque nostros atque caras conjuges evocavit. Eapropter huic animitiæ ac fœderi consensum non ab re Tua præbuit Magnificentia, ut multorum amicitiam, quæ, teste Tullio, omnibus rebus anteponenda est, acquireres, pacem reformares, libertatem redderes, & ut amando amorem quæreres, Caroli Burgundionum Principis Tyrannidem ac perfidiam refrænares; cujus proverbium hoc fuit: Extorqueamus a Barbaris pecunias, omnem pretiosam substantiam rapiamus, implebimus domos nostras spoliis; sortem ergo mittamus, marsupium sit unum omnium nostrum;* (4) *Parabolarum primo. Sed longe aliter, Serenissime Princeps, Deo favente evenit. Tanquam dimissus ab alto, accurrens, & Domui Austriæ atque Terræ nostri Fœderis jam ruinam minanti, tuos apposuisti humeros, ita ut ipsius hostis spoliis, tametsi non Domum tuam impleveris, tuorum tamen Fœderatorum ac concivium domos impleveris ac ditaveris, solitumque nihilominus morem servando, largitati indulseris. Cui enim naturalis inest largitio cum probitate, licet ad tempus indigeat, nullatenus tamen ei paupertas continua nocet. Commovebat enimvero Te, ut Burgundiones inquietares, rectitudo ac justitia, quando impius invisusque Carolus fidem Tibi dedignatus est tenere, quibus de rebus tuorum sanguinem vindicare conaris. Arduo nimirum milite, veluti Principis Magnificentia requirit, Burgundionum terras intrasti, eorum civitates ac oppida ocyus obsidere, undique igne, ferro, milite invadere, Ellengurt*

(1) Thuricensis *civitas eadem hic est atque* Tigurina *sive* Tigurum, *vulgo* Zürch.

(2) *Nempe* duobus.

(3) *De hisce Quinquatribus Minervæ sacris vide Ovid. Fastor. lib. 3. & Rosin. Antiquit. Rom. lib. 4. cap. 4.*

(4) *Proverb. Salomon. cap. 1. vers. 13. & 14.*

gurt videlicet, Blamont, Gramont, Orbe, Lile, Junge, aliaque plura solo coæquare præcepisti, ac ferme totam Dominorum de Bello-monte terram nactus, magnam cædem circa Ellengurt ipsis hostibus anno MCCCC LXXIV. Dominica proxima post Martini intulisti. Ceciderunt namque ex Burgundionibus eo die duorum pugnatorum millia: Prætereo cæteras invasiones; ubi nonnulli capti, alii trucidati sunt, cæteri stupefacti, relicto campo fugam fecere, & qui modo leonina feritate fulminabant, tunc timido corde fugientes, aliquando occulta nemorum, aliquando montes & cavernas montium petebant, ut vivendi spatium haberent; quos tuos per Confœderatos insequi non cessavisti, donec nox singulos ab armis ad quietem invitavit; semperque Serenitati Tuæ hoc in (1) *Gallico bello victoriæ gloria, Numinibus faventibus, arrisit. Neque latet, Illustrissime Princeps, quantas impensas, Comitatum* (2) *Gurcinum, aliosque Christicolas cruce signatos ac fide armatos defensando, eousque habueris, ubi non minimam tibi quæsivisti laudem ac gloriam. Neque latet quanta corporis celeritate ac fortitudine clarueris. Incessu enim celer es, ingenio promptus & manu, ad omnia Gymnicorum ludorum genera, ad cursum, saltum, jactum, pondere videlicet librato lapides jacere aptus, ad omniaque agonum genera aptior, nihilque causæ habes Magnificentissime Princeps, unde fortunam accuses, quæ tibi corporis & animæ dona condivisit omnia; & præsertim cum hanc tuam* (3) *Athesin Tibi Majoribusque tuis hæc ipsa* (4) *hera, quæ paucos admittit, gubernare commisit. Athesin dico niveis montibus insignem, urbibus & populis præcelebrem, divitiis atque ubere glebæ fœcundam, Cœlos moribus & fama tangentem. O Athesis tibi & filiis tuis, qui in te sunt, adscribitur illud Psalmi LXVII:* (5) *Nive dealbabuntur in Selmon: Mons Dei, mons pinguis; mons coagulatus mons pinguis. Ut quid suspicamini montes coagulatos? Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo. Et hoc satis ad literam claret. Moralitatem videamus. Selmon enim dicit S. Hieronymus interpretatur pax, vel sensus, vel fortis imago, aut virtutis umbraculum. O Athesis; tu pacis alumna, tu sensus amica, tu fortitudinis brachium, tu virtutis speculum, tu securitatis clypeus, tu domicilium humanitatis, tu culmen Nobilitatis, tu Religionis subsidium. Mons pinguis merito diceris ob inexhaustæ argenti aurive mineræ* (6) *inventionem, qua præ aliis hujusce terræ Majoribus ac Principibus Divino Numine faustius Principis tui Sigismundi Potentatui arridente, dotata es. Ubi montes*

(1) Gallicum *bellum improprie pro* Burgundico.

(2) *Videtur significari Comitatus* Goritiæ, *vulgo* Görtz. *Diversus autem ab hoc est Episcopatu* Gurcensis, *vulgo* Gurck.

(3) Athesis *fœminino genere improprie & minus recte hic usurpatur pro parte Comitatus Teriolensis* Athesina *sive ad* Athesin *fluvium, vulgo* die Etsch, *sita, quæ Germanice appellatur* das Etschland.

(4) *Nempe* Fortuna.

(5) *Versu 15, 16, 17.*

(6) *Intelligenda sine dubio est inventio metallorum* Suacensium *principio gubernationis Archiducis* Sigismundi *nempe A.C. 1448, propter quorum ubertatem is merito cognominatus est* Opulentus. *Ea autem non sunt ad* Athesin *fluvium, sed ad* Oenum.

tes (1) *nativi ſalis, in quibus ferro cæditur ut lapis, renaſcens majus tanta alicubi duritie, ut muros domoſque maſſis ſalis facere poſſent. Eapropter hæc ipſa Atheſis, quaſi ſedula pecuniarum nutrix prædives, toti Superiori Alemanniæ pecuniam ſufficientem ſubminiſtrat, ac ſal, dulce quoddam condimentum, uberius largitur; montes quoque pingues ad occupationes venationeſque aptiſſimos. Itaque ſive rapaci ave, ſive mordaci cane, ſive plagis, ſive venabulo, ſive urſa denique ſive feris, ſive canibus, ſive piſcibus delectteris, vicini montes, conjuncti colles, ſubjecta planities, præfluens amnis, videlicet Atheſis, affatim omne genus prædæ Tibi largiter ſubminiſtrant. Eſt denique Atheſis pro aſſumenda deambulatione Provincia* (2) *amœniſſima. Ibi inter flaventes ſegetes, & amœna vireta, ramoſque fœcunditate incurvos, ad ipſum amnem,* (3) *ut ita dicam, Atheſin, alii cantant, jocantur alii, alii obſonium conferunt, denique alii inter ſe luctantur lacertoſi, qui deambulandi ac placendi gratia conveniunt. Quos omnes; Integerrime Princeps, violentia majoris roboris ac agilitatis* (4) *proſtrare, & graviſſimo caſu ad terram dejicere, uberemque ridendi materiam aliis præbere ſolitus es. Atheſis Caſtellis eſt referta, quæ a Nobilibus tenentur. Ut igitur viatores paulo plures numero conſpicantur, cum illi Caſtellis ſubſunt, repente ex Arcibus cornua ſonant, & quam maxima fieri poteſt multitudo hominum ex mœnibus* A *& propugnaculis clamorem extollunt hoſtilem, ut dicitur, & rauco crepuerunt cornua cantu. Neque latet, Potentiſſime Princeps, quanta ſemper Fides, Religio, Integritas tua; qui Clerum omnem religioſiſſime coluiſti, qui Religionis amator & Juſtitiæ cultor ſemper fuiſti; cujus Humanitas; Clementia, Benignitas, Fortitudo tanta eſt, ut merito Te omnes veluti Divinum quendam hominem diligant obſervent, colant, adorent, venerentur.*

B *Bellum adverſus Burgundiones circa* (5) *Granſu geſtum.*

Insignem hanc victoriam, Clariſſime Dux, quam adverſus Carolum Burgundionum Principem, ejuſque complices ex bello circa Granſu (6) *Sabaudiæ oppidum felicibus auſpiciis ſecunda die Martii anno Domini MCCCCLXXVI. una tuis cum concivibus adeptus conſecutuſque es, hanc ſcribendo ordine ad Te ſcribo. Quantum enimvero Prudentia, Fortitudi*C *ne, Magnificentia, Benignitate, Clementia, rebus denique per totam Superiorem Alemanniam geſtis cunctos antecellas, omnibus ferme notum eſt. Qui cum verum Principantis officium* (7) *duobus maxime capitibus, Sereniſſime Princeps, contineri animadvertis, dum alterum totis viribus complexus es, alterum minime negligendum putas, adeo ut difficile cognitu ſit, in quonam magis excellueris. Primum equidem hoc eſt, ut hi, qui Juriſdictioni ac poteſtati tuæ ſubditi ſunt, pace,*

(1) *Vide lib. 1. horum Commentar. de Auguſtiſſima Bibliotheca Cæſarea, ubi agitur de* Salisfodinis Hallenſibus *ad* Oenum.

(2) *Hinc* Virgilius *lib. 9. Æneidos: Sive Padi ripis. Atheſin ſeu propter* amœnum.

(3) *Hinc patet, ipſum falſo credidiſſe, non* fluvium, *ſed* regionem *appellandam eſſe* Atheſin.

(4) Proſtrare *pro* proſternere.

(5) Grafee *im Wiflisburgergow. Vide Joannem Stumpff. Chronic. Helvet. lib. 8. c. 14. Philippus Cominæus Hiſt. lib. 5. cap. 11. ubi de eodem prælio agit, vocat eam urbem* Granſon.

(6) *In ipſo Codice MSto pro* Sabaudiæ *legitur* Sabaugiæ.

(7) *Nempe pro duplici tempore* pacis & belli. *Vide Imp. Juſtiniani Proœm. in Inſtitut.*

ce, tranquillitate & gaudio potiantur & quam beatissimi sint, rerum denique suarum plena libertate fruantur. Hoc medius fidius recti regiminis officium est, magis clementia, benevolentia & amplissimis in subditos beneficiis, quam timore ac crudelitate suæ Dominationis fundamenta firmare, ne dum populis ac civibus alio pacto imperitare conaris, Tete in magnum vitæ discrimen involvas, neque te ab adversariorum insidiis usque tutum esse cognoscas, quemadmodum me audivisse commemoro de Carolo (2) Comatæ Galliæ Duce, qui tyrannica cum lege suis dominari nititur, omnium injuriam timens, maximo semper milite stipatus, in Ecclesiam etiam, quæ orationis & pacis locus est, incedit, in hoc (2) Dionysium Siciliæ Tyrannum imitando, cujus doctrinam a teneris imbibit annis; qui cultros metuens tonsorios, candente carbone, sibi adurebat capillum. Secundum est, ut hostiles impetus atque inimicorum injurias longe a tuis finibus repellas. Quid prodesset domi multa comparasse, nisi comparata conservares, & ab hostili impetu, ferro, militibus ac vitæ discrimine custodires? Hoc instituto, hoc consilio, hac denique auctoritate ductus, tanquam nostræ Confœderationis Concivilitatisque Caput ac Jubar, adversus immanem hostem Carolum, amplissimo procinctu, quinquaginta armipotentium millibus & omni telorum genere instructo, qualem raro nostra viderunt secula, & rarius est visura posteritas, Gransu oppidum Sabaudiæ, nudius a tuis concivibus arduis armis quæsitum, obsidentem, & arietibus, cuniculis, machinis petrariis, aliisque diversis missilium generibus coarctantem, tuis cùm Confœderatis delectum movisti militem. Nonnulli vero tuorum concivium, ad oppidi hujusmodi defensionem ferme quingenti ab intus deputati, mori non formidantes, pro pellibus eorum solliciti, Burgundionibus viriliter restiterunt; famis tamen inedia demum angustiati, ut jam vitæ spes aut fugæ ipsis superesset nulla, pacificum oppidi exitum, quem prius repulerant, animo susceperunt grato, quem equidem perfidus hostis gratiæ Sacramento fulcivit, & firmata fide ratum esse novit, hæc ipsaque pacis fides nihilominus, exiguo temporis spatio interjecto, cum jam libere abeundi dies advenisset, & concives tui per medium Burgundionum exercitum oppido cedere vellent, violata est. Tuos enim Confœderatos, ad prædicti oppidi munimentum delectos, hostis atrocissimus comprehendens, miserabili cruciatu discerpsit, crucibus furcisque adjudicavit. O lamentabile tormentum! O mæsta tristitia! Data fidei juramenta violantur, pax infringitur. Hæc est illius Principis militia, qui leone est deterior. Is enim tametsi invadat erectos, prostratis tamen parcit, juxta Poëtam: Parcere prostratis & debellare superbos; & juxta alium: Parcere prostratis novit ira leonis. Dum hæc itaque aguntur, exercitus tuus, Princeps Spectatissime, ad lapidem ferme ab oppido Gransu castrametatus, audiens suos furcis adjudicatos, ira

(1) *Synecdoche totius pro parte. Gallia enim* Comata *complectitur totam* Aquitanicam, Celticam & Belgicam.

(2) *Vide Plutarch. in Dione, Ciceron. lib. 5. Tusculanar. Quæst. & lib. 2. Offic. Valer. Maxim. lib. 9. cap. 14.*

ira non ab re incanduit & efferbuit, & in suorum vindictam castris Burgundionum sese approximavit: primo se dividens, sed tandem unitus, orationis sese prius fulcimento genibus affusus præmunivit, Cunctipotenti sese Deo commendans, cujus Potentatu bella geruntur, ejusque misericordiam omni devotione invocans; mox dehinc adversum hostes consurgens. Quem, dum vidit Burgundio immanis, stridet, clamat, & more lupi ululat, qui sic adversarios terrere ac pavitare autumat, tuorum exercitum despectui habens, in eoque congressu eundem intercludere attentans adeo ut nostrorum iter præripere niteretur; verum procax fortuna ratione potentior omni, suum diffudit consilium, quæque sola gravata levat, & tuta tuetur, sparsas tuorum concivium recollegit alas, nostrumque fulminare exercitum in Burgundiones hæc ipsa hera adeo ammonuit, ut omnes uno clamore assentirent, parati mortem prius recipere, quam viventibus ipsis campum fugiendo relinquere. Fraxineis ipsorum lanceis in tantum restiterunt, ut armorum fragor & strages bellica tympanorum ac lituum clangorem vinceret, sagittæq; hostium astra obnubilarent, & missilium, a pixidibus aliisque bellicis instrumentis emissorum, frequens nimbus aërem obtegeret: Gallorumq; umbones dissipantes, quibus Gallica inflatio ac bulla resplenduit, & hostium thoraces pixidibus dissarcientes, vulnera eis lethalia inflixerunt, ita ut cruor manans largis vulneribus arva purpuraverit, potioribus Burgundionum Vasallis, duobus videlicet Comitibus, ut creditur, quadringentisque plebeis inibi relictis ac trucidatis. Tandem tuorum impetum Almaniæ hostis sustinere non valens, nec sustinens ultra ferre aciem, tanquam degener profugus terga vertit, & castrorum & papilionum compedia elegit, in proximas Civitates & Gebennas & Lausannam sese recepit. Quem concives tui, Princeps Oculatissime, per castrorum medium trucidantes insequuntur hostium tentoria omnibus gazis, victualibus, diversorum telorum generibus, quadringentisque pixidibus referta obtinentes, &, quod dignum memoratu est, Curuli sede ac Cathedra argentea auro obrizo pluris æstimationis exornata, (1) paterisque aureis & argentis, aliisque clenodiis, pecuniarum copiis, vestibus lacernatis, milleque curribus falcatis & onerariis, sub sexingentorum millium florenorum summaria taxa complexis, inibi relictis, acquisitis. Tanti profecto hostis, qui & Romanum Imperium inquietavit, & Galliam domuit omnem, paucis pugnatorum millibus victores Confœderati Tui, ad castrorum gazas & rapienda prædæ munera properarunt. Ibi esuriens reperit refectionem, sitiens potum, nudus operimentum, debilis refocillationem, lassus requiem. Illic unusquisque suæ indulsit voluptati, & partiti sunt æquis partibus opes partas, quarum ingentiorem copiam ætas nostra aliquo in bello parari non viderat. O quam bellicosa est tua Alpium Natio, potens viribus & terris? quæ in Gallorum Helvetiorum Comitæ Galliæ genus adeo effera semper fuit, ut ipsorum provinciam pæne subjecerit totam, & ut in eorum capita conjurasse cre-

(1) *De his cladis Burgundicæ* reliquiis *quarum præcipuam partem Dominus* Jacobus Fuggerus *a* Bernensibus *emit* quadraginta septem millibus florenorum, *agetur infra seperatim Hic enim angustia loci id non patitur.*

credendum sit, cum nullum incommodum, nullas mortes reformidet Gens tua, capitalioremque esse inimicitiam inter eos, quam inter lupum & ovem autumem; quorum membris adeo affixum esse odium Summus Albertus testatur, ut si ex utriusque cordulis citharam composueris, nunquam melodiam ac suavem quandam harmoniam resonare valeat. Magnificentissime Princeps, habes tantæ rei ordinem, quem si mature animadvertere curaveris, divinum potius, quam humanum judicabis. Neque velim ad hæc inania verba conspicias, sed ad ipsius pugnæ magnitudinem; longe enim inferior est hisce rebus conscriptio mea.

De Pugna Sedunensi.

Præclaram (1) *Sedunensium pugnam adversus Ligures, Longobardos & Neapolitanos Burgundionum complices, Præclarissime Princeps, Tibi scriptitare non omittendum duxi. Qui ubi Comatæ Galliæ senserunt vastationem ac interitum, gelidas proficiscuntur Alpes, Carolo Burgundionum Duci opitulari intentantes; motis signis, Appenninum petunt montem, qui alias Jovis vel Bernhardi dicitur, per Sessonum, id est Sedunensium terram, Intramontanam dictam, Gallis Togatis Comatisque inimicam, quam nuper Sessones illi arduis quæsierant armis, iter arripientes, & hanc ipsam terram ferro, igne aliisque irruptionibus arcere cupientes, triginta ex Sessonibus, ad viarum excubias deputatos, trucidarunt. Eam ob causam Sessones collecto robore suarum vallium ob defensionem suorum ac vindictam, anno Domini MCCCCLXXVI. d. XVII. mensis Aprilis, illis cum Liguribus congredi ausi sunt, ipsorum aciem adeo dirimentes, ut montium prærupta compendia, saltus & ardua rupis peterent, fugæque præsidium quærerent, incerti, quæ tuta petant & quæ metuenda relinquant. Quos Sessones, per saxa & invia raptim iter quærendo, adusque Bernhardi hospitale insecuti, mille ferme equitibus per talia discrimina præcipitatis ac trucidatis, immensisque gazis inibi quæsitis, & potioribus captivatis, ad propria cum trophæo remearunt.*

Bellum circa (2) *Murretum alias Murten adversus Burgundiones.*

Ea (3) *tempestate, XIII. die mensis Junii, qui de juvenum nomine nomen accepit, a quo vitis habet quod floreat, uva propinat quod autumnus bibat, & quod tibi bruma reservet, & cum tumet in messem arida seges, Soleque tenente medium taurum, Carolus sæpe nominatus Alpium hostis truculentus, tyrannidi suæ adeo usque finem imponere non autumans, ex omnibus Galliæ & Italiæ visceribus sexaginta armipotentium millia delegens, tuorum Fœderatorum terram, Illustrissime Princeps, irrumpens, Murretum usque venit, idque Sabaudiæ*

(1) Sedunenses *seu potius* Seduni, *qui hic corrupte* Sessones *appellantur, inhabitant eam Helvetiæ partem, quæ* Vallesia superior *dicitur. Vrbs autem Episcopalis* Sedunum *vocatur ab Italis corrupte* Seon *vel* Sion, *& Germanice* Sitten. *Vid. Stumpff. Chronic. Helvet. Jos. Simlerum de Rep. Helvetiorum & Vallesia, & Franc. Guilliman. de rebus Helvet. lib. 4. cap. 3.*

(2) Murten *im Wiflisburgergow Vid. Joannem Stumpff. Chronic. Helvet. lib. 8. cap. 18. Philip. Cominæus Hist. suæ lib. 5. cap. 3. ubi de eodem prælio agit, vocat eam urbem* Morat.

(3) *Nempe A. 1476.*

diæ oppidum obsidione vallavit, & nostros ferme MD pro oppidi defensione delectos arcere, furcisque, ut ejus consuevit truculentia, adjudicare cupiens, per multos oppidanis inferens insultus, oppidi muros acriter impetere cœpit, adeoque impegit, ut oppidani subsidii & opitulationis beneficium expeterent. Profecto Bernenses omni cum vigilantia Fœderatorum sociorum omnium opitulamen implorantes, Te etiam Principem fidelissimum, Concivilitatis nostræ tanquam Jubar, non ab re impulsarunt; ubi nisi Te, ut confœderationis hujusce anchoram ostendisses, hæc ipsa Burgundionum irruptio nihil conducibilitatis nobis attulisset. Galeatis enim armipotentibus delectissimis octingentis, duobus cum pedestrium millibus, quos Bernam versus misisti, tuam non dedignatus es ostendere fidelitatem. (1) *Belgicæ vero Galliæ, id est Lotharingiæ Dux Serenissimus Richardus, Fœderis nostri non immemor, sese septuaginta cum equitibus, sicuti fidei Princeps, coram ostendit. Itaque tuorum exercitus jam jam coadunatus, triginta millium pugnatorum numero completus, vigesima secunda die mensis ejusdem mane, cum Sol stillaret Eous roriflua lampade, Murretum versus iter accelerans, pernicibus gressibus pavidum prævertere Burgundionem, obviusque ire Gallis parat; hunc ipsum Carolum Alpium hostem bello petit, commissoque prælio,* (2) *Militares tui, Militiæ insignibus ac sacramentis* (3) *a Balivo tuo Osualdo Comite de Tierstein insigniti, laxis habenis, veluti fortissimi tyrones, imparibus concurrere viribus hosti æstuantes, primi in acie cornipedes stimulant, jamque sonus, strepitus & armorum fragor utrinque audiri cœperat, lituumque sonitibus valles respondebant, ictusque aer fragoribus per Echo strepitum ingeminabat. Quos adesse videntes Burgundiones, armorum luce & splendore fulgentes, & in ipsorum millibus confisi, in campi planitie nostris atrociter obviarunt, bellique ingruit horror, ut utrinque caderent. Debinc discursantibus hac illacque Burgundionibus, tuis autem, Clarissime Princeps, ob antiquæ fortitudinis geminam virtutem viriliter dimicantibus, & sedecim millibus* (4) *Gallorum cæsis in campoque relictis, cæteri versis in pectora dorsis ac vultibus una cum Principe ipsorum degenere, quo unicuique locus dabatur, turpissimam fugam rapuere. Plures fugæ terga mandantes, per vicini laci gurgitem gradum rapientes, quatiuntur & absorbentur, juxta illud: Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim. Nostri vero per duos lapides insequi non cessantes, multos extinxerunt, & ad hostium papiliones reversi, opulentiorem quam circa* (5) *Grandson prædam nacti, Burgundionumque pluris existimationis exuviis ditati, ingenti cum trophæo ibidem tribus diebus, sicuti bellantium mos est, feriati sunt. Centum duntaxat ex nostris, ut creditur, tru-*

(1) *Synecdoche totius pro parte.*

(2) Militares Ritterliche *vel* Rittermässige Personen Militia *enim sic passim a mediæ ætatis scriptoribus usurpatur pro* Ordine Equestri. *Vide supra Col. 75. in nota.*

(3) Balivus *seu potius* Baillivus, *vulgo* Baillif, *a* bailler, *hoc est tradere vel committere, significat hic* Commissarium *vel* Vicarium. *Vide Spelmanni & Vossii Glossaria, & Ægid. Menagium de Originibus linguæ Gallicæ.*

(4) *Hoc est* Burgundionum.

(5) Gransee *vel* Granson. *Vide supra Col. 800. ubi legitur* Gransu.

trucidati sunt, plures tamen vulneribus sunt afflicti. Postridie Lotharingiæ Dux Clarissimus, assumptis secum tuis galeatis, Serenissime Princeps octingentis, decem cum peditum millibus, ex toto fœderatorum procinctu delectis, cæteris demum revertentibus, Helvetiorum Civitates Lausannam, aliaque Sabaudiensium oppida ac Castra fere (1) *Gebennas usque, cana in rupe pendentes, hostes insequendo perdere nititur, juxta* (2) *Lucanum lib. 1.*

Gens habitat cana pendentes rupe
Gebennas.

Primo ad munitissima Helvetiorum (3) *oppida Reymont sive Rotubdum montem, alias Regis montem, Milden, Paterniacum, olim Päterlingen, Lausannamque celeriuscule iter convertunt; quas mehercule munitiones, pretiosioribus gazis ablatis, virisque muri abrupta tuentibus pæne vacuas invenere, cum omnes præ timore ex eis effugerint, hasceque Laci Lemanni munitiones præter Lausannam, quam duntaxat spoliarunt, ferro, milite, igne vastare, evertere, evellere, soloque penitus coæquare non formidarunt, fuitque ecastor magnus planctus prædicta in terra factus & flebile murmur, adeo ut femineus clamor aurea sidera personaret; ab eaque parte nostri prædictis oppidis ignem subjecerunt, qua magis ventorum spiritus incubuit, omnibus exuviis manubiisque inibi relictis, depopulatis ac adeptis; totaque nihilominus Sabaudiensium Laci Lemanni terra, quæ jam Fœderatorum nostrorum anchoris post plurima bellorum pericula ac discrimina hæret, obtenta, quæsita, nacta, ad propria duplici cum triumpho remearunt; ejus, inquam, laci Lemanni, a quo non ab re* (4) *Alemania vocitatur, juxta Lucanum: Deseruere cavo tentoria fixa Lemanno. O immense Deus, fortissime adjutor!* (5)

O stelliferi Conditor orbis,
Qui perpetuo nixus solio,
Rapido Cœlum turbine versas,
Legemque pati sidera cogis;
Qui frondifluæ frigore brumæ
Stringis lucem breviori mora;
Qui cum fervida venerit æstas,
Agiles noctis dividis horas;
Cujus vis varium temperat annum!

O Protector clementissime! quo Duce, quo percutiente, quo feriente tanta bellan-

(1) *Immo* Genevam.

(2) *Per* Gebenas *non intelligit hoc versu* Lucanus, *ut falso* Henricus Gundelfingius *credidit* Genevam, *ad lacum Lemannum & ex eo prorumpentem Rhodanum sitam urbem, sed oppidum Galliæ* Cevennes *ad radices montis* Gebennæ, *qui diversis insignitus nominibus, inter* Rhodannum & Garumnam *in longam maxime extenditur. Eodem errore etiam in Thesauro linguæ Latinæ* Roberti Stephani Gebenna *cum* Geneva *perperam confunditur.*

(3) *De hisce oppidis, vide Joannis Stumpffi Chronic. Helvet. lib. 8. cap. 16.*

(4) *De* Alemannorum *proprie dictorum origine, sedibus & ratione nominis vide* Philipp. Cluverii *Germaniam antiquam lib. 3. cap. 4. ubi* Taciti, Agathiæ *aliorumque veterum probatissimorum Autorum testimoniis demonstrat, antiquissimos istos* Alemannos *seu potius* Allemannos *non fuisse origine* Germanos, *sed homines* miscellaneos, *ex compluribus* Galliæ *nationibus in unum corpus congressos, qui ex* Gallia *transmigrarunt in* Germaniam & *inter* Rhenum, Mœnum, Danubium & Hermundurorum *confinium sedem occuparunt, quam* Marcomanni, Harudes & Sedusii, *a* Rheni *ripa in* Bojohæmum *profecti, vacuam reliquerant. Appellati sunt* Allemanni *ab* all & mann, *quasi multitudo hominum undique collecta.*

(5) *Boëth. de Consolat. Philosoph. lib. 1. metr. 5.*

bellantium multitudo obtereretur, nisi forti tua dextera quateretur? Tu enim hostes nobis subjecisti & gentes nostris sub pedibus; alioquin totus ferme Imperii Romani Potentatus, si adfuisset, vix illos fugere coëgisset. Memento, Princeps Victoriosissime: magnalia enim fecit Dominus tecum; nulli enim Principi in tam exiguo tempore tot arduorum bellorum contulit victoriam, quantam tibi cum disparibus mirifice concessit, ex quo adversus Burgundiones bellum cœperas, quæ si accuratius inspexeris, potius Divina, quam humana judicabis.

Contra rerum mutabilium calamitatem Exclamatio.

Omnis homo capax adhoc rationis est, Spectatissime Princeps, ut auctorem suum cognoscat, factaque sua cæco corde non transeat, surdis auribus non audiat; denique ad hoc creatum hominem esse, forma quoque corporis, non in modum cæterorum animantium declivis, sed Cœlum respiciendo sublimis probat, juxta Metamorphoseos principium:

Pronaque cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, Cœlumque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Eapropter Potentatuum mutabilitatem, Dei bonitate ordinatam, bene animadvertamus, nec duritiei id, sed Dei bonitati & misericordiæ adscribamus; qui, ut sui amorem, permanentemque in Cœlo mansionem nos vocaret, hanc Potentatuum mutabilitatem tyrannidemque hominibus inesse voluit. Ecce, Princeps Excellentissime, Burgundiæ Dux, leonina olim immanitate ac tyrannide prærabidus, qui totius fere Galliæ victor, tum portas æreas, vectesque ferreos confregit; tum Christianissimi Regis Franciæ dorsum vertit, quique teneris ab annis humanum sanguinem avara siti concupivit, & Alexandri Macedonis, (1) *Arturique Britonum Regis, quorum discipulum sese fatetur, gesta, magnalia, rudimentaque militaria sibi usurpare, ascribere, &, ut ita dicam, vendicare voluit, jam leporina timiditate fugaque, bellis terga vertendo, dedecori serviri didicit, ejusque* (2) *fides in metum conversa est. Nihilominus tamen eorum sese* (3) *militiæ non sine injuria adscribit, qui, ut ait Justinus, cum nullo hostium unquam congressi sunt, quem non vincerent, nullam urbem obsederunt, quam non expugnarent, nullam gentem adierunt, quam non calcarent. Vigilantiori enim magisque irrigua, ut creditur, aure, quam hic noster Gallus, militarem prudentiam, moresque honestos, cordis thalamo impegerant. Etsi ergo DEVS hujuscemodi Potentatus mutabilitates fieri permittit, sine odio tamen vel invidia id provenire, non solum ex hoc, quod ab optimo, juxta Platonem, longe invidia relegetur, sed & per hoc, quod Auctor & Creator omnium, nihil eorum, quæ fecit,* (4) *odire potest, innuitur. Non enim ex ira, quia cum tranquilitate judi-*

(1) *Vide* Galfridi Monumetensis *Historiam Britannicam, cujus supra facta est mentio Col. 734.*

(2) Fides *pro* fiducia sui.

(3) Militia *pro* Ordine Equestri, *ut supra Col. 75. in nota.*

(4) Odire *pro* odisse. *Vid. Voss. de Vitiis Sermonis lib. 4. cap. 30.*

judicat justo judicio causaque; quæ etsi nos lateat, utilissima tamen creditur. Nullum enim malum Auctor bonitatis & Fons pietatis fieri permittere credendus est, præter id, quod, quamvis in se ipso noceat, Vniversitati prodest; quod in malo Judaicæ gentis considerari potest, quia, primo excæcato eo populo, Universitas gentium lumen veritatis accepit. Sic & Principantium mutationes, & ad ultima tyrannorum gubernamina quis fructus sequatur, quia non sine gravi scandalo dicere possem, Deo, apud quem nihil inutiliter effluere potest, relinquam. Attamen apud populum ideo tyrannos esse arbitror, quia in lege pluscula sunt supplicia. Quando igitur in Civitatibus, Illustrissime Princeps, adeo homines abundant, sicuti a Philone compendiosius sumpsi, ut nulla legum reverentia sit, tunc Deus, ut vitia repellat, & ad virtutem homines convertat, crudelibus atque tyrannicis viris potentiam præbet. Vitiorum enim cumulus sine crudelitate mundari non potest: sed quemadmodum publicarum rerum vindices ad homicidas, proditores & sacrilegos interficiendos publice aluntur, non quia tale hominis exercitium laudetur, sed quia populo necessarium est; eodem pacto hujus Mundi Gubernator, quasi communes vindices, tyrannos exsuscitat, ut injuriam atque impietatem aliaque hujusmodi vi & crudelitate istorum puniat. Quid autem demum miramur, ut aliquando finem attingam, si tyrannorum interdum ministerio effusas hominum injurias Deus compescit? quum etiam sæpius non aliorum opere, sed per se ipsum fame, terræ motu, peste aliisque hujusmodi, quibus multas urbes desolatas vidimus, id factitet. Ecce, Oculatissime Princeps, illum armipotentissimum Burgundiæ Principem tametsi (1) NONDVM PENITVS *ab exiguo tuorum milite fugatum profligatumque, tamen sui diminutione propemodum sibi minantem interitum. Quid ergo dicemus, qui rebus transitoriis inhærere cogitamus, dum eas mutari, mutatas labi, postremo omnino deleri videmus? Denique dum præteritorum temporum calamitatem reminiscimur, instantis quodammodo pressuræ quomodo obliviscimur? Modo nempe ubique terrarum, & præcipue in provinciis Sabaudiæ, Burgundiæ ac Lotharingiæ, quas nuper tuorum exercitus invasit, quoniam ibi non solum agros vastavit, verum etiam bona Ecclesiarum Dei diripuit, clamor auditur; &, quod majus est vitæ periculo, animarum discrimen timetur. Quid igitur illud quam profligatio pauperum & devastatio Ecclesiarum, juxta illud* (2) *Horatii,*

Quidquid delirant Reges, plectuntur Achivi;

expectari potest? Si ergo, Tua Celsitudo, Victoriosissime Princeps, delirare, a statuque deviare non velit, si tuus animus lætatur, si pectus affectat ampliare Principatum tuum, a Burgundionumque tyrannide terras tuas eripe-

(1) *Hinc patet Ducem Burgundiæ* Carolum Pugnacem *tunc temporis, cum hæc scriberentur, fuisse adhuc superstitem, nempe anno 1476. Occubuit autem is sequenti anno 1477. in tertio infelici prælio apud* Nansium.

(2) *Epistola prima Libri primi.*

eripere, hæc (1) *Vegetii,* (2) *Ægidii,* (3) *Gualterique in Alexandreide militaria monumenta, a me Tuæ Serenitati dicata, & carptim, ceu quasdam scintillulas, excerpta, omni cum studio, diligentia, opera, vigilantia perpendas, perspicacique Ingenio tuo more periti nautæ animadvertas, quod navis, tametsi in alto æquore nonnullis procellarum fluctibus agitetur, si tamen ipsius nautæ peritia regitur, fluctum unum item alium superando, cursum suum perficiet, & ad optatum portum incolumis applicabit. Sic enim exercitus quoque tuus, Magnifice Princeps, etsi nonnullis viribus hostium propulsetur, tamen militari prudentia si gubernabitur, insultum unum item alium frequentando, contra hostes indubie trophæum accipiet & finem peroptatum. Quam equidem militarem prudentiam, si virtutis alumnus esse conaris, his ipsis documentis subsequentibus extremæ cellæ commendare, tuique cordis thalamo impingere velis. Primo itaque Tu, qui Procerum Consultor es, Præcelse Princeps, servos contemne bilingues & nequam, nec exalta, quos humiles natura jacere præcepit. Nam quemadmodum torrens, qui pluvialibus undis intumuit, perenni amne acrior fluit, sic & servus, partis acquisitisque opibus honorisve culmine, in Dominum surgit, truculentiorque surda aspide aures suas obturat ac mansuescere nescit. Non tamen prohibet rationis calculus, ut eos exaltare debeas, quos honestas insignit, & quos morum apex sublimat, tametsi ipsis ampla facultas & alti sanguinis gloria desit. Nam, si vera perpendis, Celeberrime Princes, pecunia mores auferre, non afferre solet, atque inter monstra cætera monstriparæ noctis nihil pecunia corruptius. Secundo si lis causaque inciderit Te extante Judice, dirige judicii libram & æqualitatem, nec flectat Te alicujus amor, nec munera palpent, nec personæ acceptio stabilem moveat mentem. Munus enim a norma recti acutam mentis discretionem Judicis distorquet, vitiorumque mater avaritiæ pestis, quæ sola incarcerat omnes virtutum species, cum semel locum in pectore Judicis obtinuit, tetra caligine Judicis mentem adeo involvit, ut per avaritiam in facinus curratur, & moderamine Juris spreto, Judex legum institutionem non curet. Tertio humili parce; quia instabilis est Principatus tuus, Invictissime Princeps, si non clementia firmatur. Sis ergo facilis oranti juxta illud: Et faciles motus res generosa capit. Frange tamen superbum; Deus enim superbis resistit; militesque adversus superbum ad bella instaura, turmasque in hostes transfer, & dum Martis ludus exercetur, Te prius armatum, habilem, hilarem, pugnantemque milites tui videant. Plerisque terrarum Principibus jubendo pugnare profuit. Nam dum metus castrenses calcat, dum terror agmina languida prosternit, dum corda manusque titubant, si gravis Præceptor & Dux militum pugnantium aures hortatu inebriet, impleatque, timor se absentat, &, formidi-*

(1) *Is est* Flavius Vegetius, *cujus libri quatuor de Re militari ad* Imp. Valentinianum *extant cum eruditissimo* Godescalci Stewechii *Comment.*

(2) *Is est* Ægidius Columnensis *Romanus*, S. Thomæ Aquinatis *discipulus, qui Anno 1296 electus est in Archiepiscopum Bituricensem. Intelliguntur autem hoc loco ipsius libri tres de* Regimine Principum.

(3) *Is est* Philippus Gualterus Castellionius, *Episcopus Magalonensis, qui Carmine heroico libros* novem *de rebus gestis* Alexandri Magni *composuit, quos inscripsit* Alexandreida.

midine deposita mersaque, effrena juventus talibus monitis in ferrum irruit. Primus autem ante alios fugientibus hostibus insta; &, si tuorum procinctus fugæ præsidium quærat, ultimus fugias, militesque tui Te morantem & hostibus resistentem videant, pudeatque eos sine Te, ceu fuga indecora ad castra reverti. Quarto interea metire oculis tuis, Victoriosissime Princeps, quot equitum millibus hostes tui, quod peditum turmæ instent, quot hostes fusi e vallibus adsint, nec de terruerit hostium numerus, si molliter, negligenter, muliebriterque illos videris instantes, tunc primus in arma rue, primus equum tuum flecte, & freno pressu contentoque ad socios relabere. Hic vigor, audacia & (1) probitas tua emineat, affectusque tuorum, quem erga Te habent; hic equus opponatur equis, hic ensibus ensis, hic clypeus clypeis: cumque intraveris vel ceperis civitatem vel vi vel pace, gazas aperi, plue, abundanterque da militibus donativa, vulnera crudelia recentiave habentibus, cordeque ægro & avaro tumentibus, muneris oleum infunde, ac thesauris apertis unge & refove mulceque donis tuorum militum animos. Sic enim largiendo, dives medetur inopi & largus avaro. Sed si res pecuniave non respondeat voluntati alti animi tui, desitque copia & rei largitas, divitiarumve acervus diminuatur, dandi tamen voluntas non minuatur, mentis largitas non desit, eosque milites promissis pollicitisque allice. Quibus in præsenti largiri non potes, promissa tamen competenti tempore solve; sic favorem omnium, Spectatissime Princeps, obtinebis. Munus enim mores dat & confert, avaros allicit, illaqueat, irretitque, dantis vel accipientis vitium occultat, genus auget, hostes dantis voluntati subjicit. Non enim vallo Tibi opus est, cum Te dapsilis munificaque dextera ambit. Non sive pacis tempus vigeat, seu in toto orbe discordia sæviat, militibus munera dare Tibi, subitum hostem timenti, ad instar solidi muniminis pro muro est. Non enim murus; non armati milites Ducem tutantur avarum. Quinto, Oculatissime Princeps, non te molliat intus prodiga luxuria, juxta illud: Et Venus & vinum sublimia pectora frangunt. Si enim Baccho Venerique operam das, qui cætera suppeditare soles, jam sub luxuriæ juga venisti, libertasque animi tui periit, ac Veneris camino flagrante ebria mens interius hebet, rixasque, pugnas, contentiones & bella ebrietas imperat, rationisque vile sepulchrum suadet, cum tota ratio in ebrio sepeliatur, juxta illud Horatii Epistolarum libro 2: (2)

Quid non ebrietas designat? operta recludit:
Spes facit esse ratas: in prælia trudit inermem.

Hæc enim duo vitia luxuria & ebrietas rigidos mores enervant. Rara enimvero & non assidua sit Tibi voluntas, Celeberrime Princeps, tuas explere voluptates, qui aliorum hominum leges moderare debes. Celebrata ergo Justitia Majorum tuorum tua dirigat facta, & Astræa, id est Justitia, sic dicta quasi Astræi Gigantis filia vel ab

(1) Probitas, *Ritterlichkeit.*
(2) *Epist. 3. cujus principium.* Si potes archaicis, &c.

ab astris nata, (1) *quæ prima Dearum terras reliquit, per Te e Cœlo revocetur. Divinos etiam rimare apices, mansuetusque sis roganti; legibus insuda civiliter & misericorditer; argue sontes; vindictam differ, donec ira tua pertranseat præteritaque sit, nec post verbera velis meminisse odii; nam postquam alicujus vindictam sumpseris, odium ad memoriam non reducas. Et, ut præsens opusculum aliquando concludam, si sic vixeris, Valentissime Princeps, perpetuum in sidera nomen extendes, juxta illud: Tunc omnia tenebis, cum poteris Rex esse tui.*

CONCLUSIO LIBRI.

Vade nunc Opusculum ad Integerrimum Sigismundum Austriæ Principem. Accipe igitur, accipe, inquam, (Princeps Munificentissime) hoc munusculum, quantillum illud est, tuæ laudi, tuæque gloriæ oblatum atque dedicatum, quoddam mei Tuam in Amplitudinem amoris præcipui pertenue monumentum; quod tanti est, quanti Tu feceris. Hoc Tibi devoveo Opusculum, & quotiens illius inspectandi Tibi facultas vel occasio fuerit, totiens mei, quæso, ut memor evadas. Cum hoc simul, quidquid est munusculi, omnia quæ in mea manu sunt, operam, studium, diligentiam, fidem sinceram, corpus, ac denique ipsam animam, Tuæ libens Amplitudini offero, do ac dedo. Si quid aliud mihi aut majus aut illustrius extitisset, id Tuæ Amplitudini, quam libentissime & multo alacrius obtulissem. Sed, ut Artaxerxes, (attestante Plutarcho suis in Apophthegmatibus) præstantissimus Rex Persa-

A *rum, dicere solitus erat, non Regale minus atque humanum est in ipso Rege & Principe, accipere parva munuscula, quam ingentia munera elargiri. Non sum inscius, ea Te esse Altitudine animi, ut longe majora sis solitus referre, quam acceperis. Nam*

Qui sua dat largo, non dat, sed fœnerat illi,
Semina pauca jacit: commoda multa metet.

Pro mea itaque erga Te fide a me poscitur, ut æquo animo feras, Te Ipsum
B *amem, Te colam, Te admirer; & me, qui unice Te veneror, quam maxime commendatum habeas velim. Post debitas nunc Summi Optimique Dei ac reliquorum Cœlitum gratias, Tibi inprimis gratias agant, &, si poterunt, referant omnes, tuumque tollant ad sidera nomen, quandoquidem Tui causa ac gratia factum est, ut hanc Majorum tuorum Chronographiam ad Te, quanquam rudibus verbis, prout ingenii mei mediocritas tulit, perscripserim. Dicant igitur cuncti, proclament uni-*
C *versi: Dii Te perpetuent cuncta per secula lætum, immo & felicem Omnipotens Te conservet, ut sublatis bellis, una Tecum possimus congaudere ad laudem Omnipotentis Dei, & tui nominis gloriam sempiternam.*

Hucusque Pars *tertia* sive *ultima* Historiæ Austriacæ *Henrici Gundelfingii. Appendix* autem ejusdem Autoris de *Successione Comitum Teriolensium*, quæ in eodem Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Codice MSto sequitur, est hæc:

COMI-

(1) *Alludit ad* Juvenalis *vers. 19 & 20 Satyræ sextæ:*

Paulatim deinde ad Superos Astræa recessit,
Hac comite, atque duæ pariter fugere sorores.

COMITVM (1) TYROLIS (2) SVCCESSIO.

Carinthiæ (3) *Duces primo possederunt Tyrolis Comitatum usque ad Conradini* (4) *tempus; qui Imp. Friderici Secundi fuit nepos ex filio* (5) *Cunrado. Veniens is in Italiam cum* (6) *Austriæ Duce, adjuncta sibi & Germanorum multitudine, cum Carolo, Provinciæ Comite, ob Siculi Regni usurpationem conflictum* (7) *inivit; victoque per Germanos Caroli exercitu & fugato, Germani prædam fugientium insequentes, Conradinum cum Duce Austriæ & paucis dereliquerunt. Quod videns Carolus, qui se in monte cum magna exercitus sui parte, ut finem videret, receperat, Conradinum quasi desolatum invasit; quo cum Duce capto, & quibusdam aliis vehementer abducto, exercitus totus, dispersus ob prædam, miserabiliter fugatus & occisus est.* (8) *Scripsit autem Carolus Clementi tunc Papæ quarto, quid faciendum sibi esset de Conradino; qui rescripsit: Vita Conradini mors Caroli, mors Conradini, vita Caroli. Sic Carolus Conradinum cum Duce Austriæ & cæteris* (9) *decollavit. Quod Petrus*

(1) *Vulgare hoc & corruptum nomen* Tyrolis *accepit celeberrimus iste Comitatus a vetustissima arce ad* Athesin *fluvium sita, quæ in antiqua Notitia Imperii Romani Occidentalis, ubi agitur de Duce Rhetiæ primæ & secundæ, appellatur plurali numero* Terioli.

(2) *Operæ pretium est, ut hæc de Successione Comitum Teriolensium Narratio conferatur cum eorundem Comitum* Chronologia, *quæ a* Marco Henningio *subjuncta est Iconibus ipsorum a* Dominico Custode *æri incisis, & Augustæ Vindelicorum Anno 1599 editis in folio.*

(3) *Per* Carinthiæ *Duces intelliguntur hic Duces* Meraniæ, *quorum sedes fuit* Meranum, *ad* Athesin *fluvium sita urbs, & totius Comitatus* Teriolensis *eo tempore primariæ. Quod enim* Carinthiæ *nomen olim adeo fuerit latæ significationis, ut illud non solum Ducatum* Carinthiæ *proprie dictum, & Ducatum* Stiriæ, *Ducatum* Carniolæ *atque Comitatum* Goritiæ, *verum etiam Ducatum* Meraniæ, *& sub eo Comitatum* Teriolensem *comprehenderit, recte jam pridem observatum & demonstratum est ab* Hieronymo Megisero *Annalium Carinthiæ lib. 1. cap. 2. Vide etiam* Hieronymi Henningii *magnum Opus Genealogicum, Parte priori secundi & tertii Regni in quarta Monarchia pag. 52, ubi agitur de antiquis Ducibus* Meraniæ.

(4) *Duplex hic intelligi potest tempus: nempe vel annus 1248, quo ultimus Meraniæ Dux* Otto *cognomine* Junior *obiit, &* Conradinus *Imp. Conradi IV filius natus est, vel annus 1269, quo jam memoratus* Conradinus *Neapoli decollatus est, &* Vlricus *ultimus ex Sponheimensi & Ortenburgica Familia Carinthiæ Dux obiit. Vid. Megiseri Annal. Carinth. lib. 8. cap. 25.*

(5) *Is est Imp. Conradus IV, qui A. 1254 obiit.*

(6) *Nempe* Friderico.

(7) *A. 1268.*

(8) *Hunc locum citat* Gerardus de Roo *Historiæ Austriacæ lib. 1. pag. 19, ubi de Conradini decollatione agit, his verbis:* Heinricus Gundelfingerus Constantiensis in suis Chronicis Austriæ scribit, Carolum etiam Summi Pontificis consilium expetiisse, qui ipsi paucissimis verbis ita respondit: Vita Conradini mors Caroli; mors Conradini vita Caroli. *Hæc Gerardus de Roo. Vbi primo notandum est,* Henricum Gundelfingium *perperam ab eo vocari* Gundelfingerum, *æque ac a* Conrado Gesnero *libro primo de Thermis Helveticis, & a* Joan. Jacobo Frisio *in Bibliotheca Vniversali. Verba Gesneri, quibus ejus meminit, sunt hæc:* Scripsit libellum de Thermis nostris Badensibus Henricus Gundelfinger, Beronensis Ecclesiæ Canonicus anno Salutis 1489, unde mihi ea, quæ subjeci, excerpere libuit. *Hucusque Gesnerus. Frisius autem de eodem facit mentionem his verbis:* Henricus Gundelfinger, Canonicus Ecclesiæ Beronensis, scripsit librum de Thermis Badensibus in Helvetia, ex quo Conradus Gesnerus quædam in suos libros de Thermis transtulit. Idem, cum Friburgensis Ecclesiæ Capellanus esset, scripsit Chronica, quæ extant in 4to MS. in Bibliotheca Imperatoria. *Notandum secundo est,* Gerardum de Roo *errare, dum scribit, supra citatum* Henrici Gundelfingii *locum extare in* Chronicis ejus Austriacis, *utpote cum is, uti hic videre est, revera extet in peculiari & separata* Appendice de Successione Comitum Teriolensium.

(9) *A. 1269.*

trus Rex Arragonum ægre ferens pro Affine suo Conradino, aliquibus machinationibus per mare occultis insulam Siciliæ ingressus, (1) *occisis Francigenis & fugato Carolo, insulam Siciliæ occupavit; sub quo* (2) *Guelfones ex parte Ecclesiæ & Gibelini ex parte Imperii sunt inchoati. Post Conradini* (3) *mortem* (4) *Alberchtus, filius Luduici Bavariæ Ducis, in Romanorum Regem electi* (5) *eo tempore, quo Fridericus Austriæ Dux, Alberchti Habsburgensis Romanorum Regis filius, etiam in Imperium fuit vocatus, nempe anno Domini MCCC XIV, Dominum Tyrolis possedit. Johannes Marchio Moraviæ, Johannis Bohemiæ Regis filius, Comes Tyrolis impotens, ut dicitur, qui Carinthiæ Ducissam Tyrolisque Comitissam* (6) *Multesch dictam, matrimonialiter duxit deformem & semifatuam, cum plurimum eam molestaret inter alia ejus mordendo mamillas, illa cum Baronibus suis habitis occultis tractatibus, & præsertim cum Engelmaro* (7) *Milite* (8) *Athesis, ejecto Bohemo de Comitatu Tyrolis, Luduicum Marchionem Brandeburgensem, Luduici Bavari prædicti in Regem electi, filium de facto in maritum suscepit, inconsuetum & horribile facinus attentando, quod is uxorem consanguinei sui in tertio gradu, non separatam nec divortiatam ab ullo Ecclesiæ Judice, ipsamque suam consanguineam non uxorem, sed mœcham traduxit. Eam ob rem inter Bohemos & Bavaros non immerito edax livor suscitatus est; sed tamen ex commissione Clementis sexti Papæ Episcopus Curiensis divortium celebravit. Luduicus autem cum Mastino Veronensi ligam contraxit, Mastinique filio filiam suam copulavit. Post Luduici mortem Rudolfus Alberchti Contracti ex Comitissa Ferretarum, filius, qui cum dicta Multesch* (9) *contraxit, Comitatum Tyrolis possedit: cui Leopoldus frater, qui in Sempach* (10) *periit, successit; huic autem Fridericus filius suus, & deinde Tu, Magnifice Princeps, qui Tyrolis gubernacula pro nunc tenes. Vtinam vero Successore & Hærede gauderes!*

IX.

(1) *A. 1282.*

(2) *Prima horum* nominum & factionum *origo multo est antiquior morte* Conradini, *& revera pertinet ad annum Christi 1140, quo in pugna Weinspergensi inter* Welfonem *Ducem Bavariæ, Imp.* Conrado III. *rebellantem, &* Fridericum *Ducem Sueviæ, qui exercitus Cæsariani supremus fuit Præfectus, Bavari ab una parte clamarunt* hie Welf, *Suevi autem* hie Giebeling, *nempe quoniam Dux* Fridericus *in quodam ejus nominis Suevico pago educatus fuerat. Vide Christoph. Lehmanni Chronicon Spirense, lib. 5. cap. 50.*

(3) *Omittuntur hic aliquot Comites* Teriolenses, *qui successerunt supra memorato ultimo Duci Meraniæ* Ottoni Juniori, *& simul fuerunt Comites* Goritiæ *atque Duces* Carinthiæ. *Vid. Hieron. Henningii Opus Genealog. T. III. pag. 53, ut & Megiseri Annal. Carinth. lib. 8. cap. 40.*

(4) *Locus singularis de* Alberto *Imp.* Ludovici Bavari *filio, qui ab aliis Scriptoribus traditur successisse fratri suo* Wilhelmo *in Comitatu Hollandiæ, Selandiæ & Hanoniæ. Quid autem de hoc loco censeam, alio commodiori tempore a me indicabitur.*

(5) *Vide Diarium meum Sacri Itineris Cellensis, Additamento 1, pag. 118 & deinceps.*

(6) *Alias* Maultasch.

(7) Miles *pro Viro* Ordinis Equestris *dignitate prædito, uti supra Col. 75. in not.*

(8) Athesis *pro Regione sive ditione* Athesina. *Vid. supra Col. 797.*

(9) *De hoc contractu non* matrimoniali, *sed* testamentario, *vide Gerardi de Roo Histor. Austr. lib. 3. pag. 113. Contigit autem hoc anno Christi 1363.*

(10) *A. 1386.*